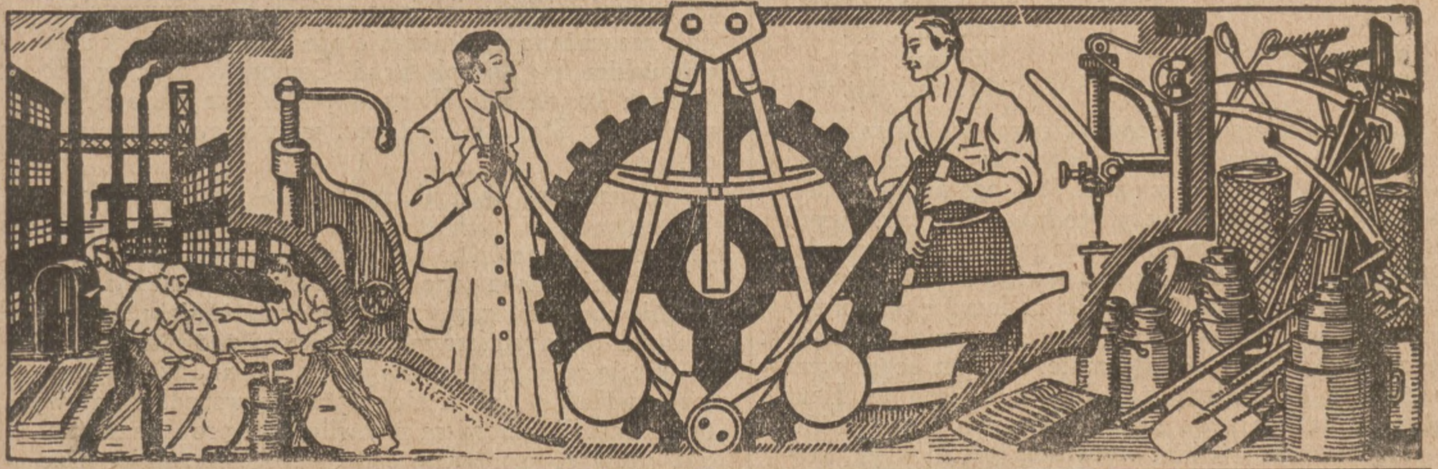
RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

STAŁE DODATKI:

„ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA" ◆ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE" ◆ „DZIAŁ SAMOCHODOWY" ◆ „DZIAŁ ROWEROWY I MOTOCYKLOWY" ◆ „DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY I CERAMICZNY" ◆ „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH"

PRZEDPŁATA kwartalna 4½ zł. + 40 gr. za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem. Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

Nr. 20 Poznań, 17 maja 1930 Rok X

Treść N-ru 20:

Dypl. inż. M. RZĘCKI.

Reorganizacja na światowym rynku metali

Przyczyny spadku cen metali. — Ograniczenia produkcji niektórych metali. — Najważniejsi producenci świata. — Zwolnienie tempa propagandy. — Szkodliwe skutki wymagające środków zaradczych.

Światowy rynek metali, znajdujący się od dłuższego czasu w orbicie powojennego kryzysu, przechodzi obecnie fazę wzmożonych reorganizacyj, idących w kierunku stabilizacji cen miedzi, cynku i ołowiu.

Przez dłuższy okres czasu badano przyczyny ciągłych spadków cen tych metali i dopiero dzięki porównawczym liczbom produkcji i konsumcji, zauważono, że zniżkowa tendencja cen zawiera się przedewszystkiem w wzrastającej nadprodukcji przy równocześnie malejącej konsumcji przytoczonych metali. Nie pozostało zatem nic innego, jak uregulować produkcję do takich rozmiarów, aby przedewszystkiem zaspokoić realną konsumcję, oraz nie dopuścić do dalszego wzrostu zapasów tych metali, a co za tem idzie i do dalszego spadku ich cen.

Nie wnikając narazie w skuteczność takich posunięć, zauważono jednak, że podjęcie tej akcji zahamowało poczęści szeroko rozwiniętą powojenną propagandę konsumcji metali. Z jednej bowiem strony ograniczano produkcję, a zatem podnoszono sztucznie ceny, z drugiej zaś strony propagowano zwiększenie spożycia metali, odbierając tej propagandzie główny czynnik jej powodzenia, jakim jest niski poziom cen.

Dwie te wzajemnie sprzeczne z sobą akcje, nie mogły spodziewać się sukcesu na dłuższą metę, to też siłą konieczności osłabiono propagandę na korzyść utrzymania poziomu cen.

Mimo te posunięcia, nie można dziś stwierdzić, aby dały one całkowicie oczekiwane wyniki; co zresztą było do przewidzenia, o ileby uwzględnić, że ceny

na światowych rynkach metali są zależne nietylko od wysokości produkcji i konsumcji, ale w równym stopniu i od konstelacyj politycznych i gospodarczych państw produkujących, jak i importujących metale.

Rozpatrzmy zatem, jak się przedstawia obecnie sytuacja wydobycia i produkcji tych metali. W pierwszym rzędzie należy zaznaczyć, że światowa produkcja górniczo-hutnicza w dziedzinie niektórych metali przedstawia się następująco (według 1926 r.):

Ołów	1603 mil. kg.
Miedź	1459 mil. kg.
Cynk	1145 mil. kg.

Czołowe miejsce w produkcji tych metali zajmują Stany Zjedn., które pod względem wydobycia miedzi stoją na pierwszem miejscu z ok. 58% ogólnej produkcji w świecie. To samo dotyczy produkcji rud cynkowych i ołowianych. Drugim znacznym producentem miedzi są Chili, obejmujące 13 proc. światowej produkcji. Do wielkich producentów miedzi zaliczyć również należy Japonję, oraz Kongo Belgijskie, gdzie przemysł miedziany Katangi jest ogromnie ważnem bogactwem Konga i to tak dalece, że „Union Minière du Haut Katanga" zaliczają do najważniejszych producentów świata. Również wielkim wytwórcą jest Meksyk, który w dziedzinie światowej produkcji ołowiu zajmuje drugie miejsce, oraz szóste po Kanadzie w światowej produkcji miedzi.

W dziedzinie produkcji cynku i ołowiu wielkim wytwórcą jest: Australja, zajmująca drugie miejsce w światowej produkcji cynku, oraz trzecie miejsce po Stanach Zjedn. i Hiszpanji w światowej produkcji ołowiu metalurgicznego. Trzecie miejsce w światowej produkcji cynku zajmuje Polska.

Ten krótki przegląd światowych wytwórców miedzi, cynku i ołowiu wystarczy dla zrozumienia, jakie państwa są najbardziej zainteresowane w wahaniach konjunkturalnych cen tych metali. Tak więc w związku z kryzysem na rynkach metali, zapoczątkowały największe kartele świata ograniczenie swej produkcji i to tak dalece, że unieruchomiono nawet niektóre huty cynkowe (Hamburg — Ballbrock, English Crown Spelter Co, Huta Zagórze (Polska) itp.) Ograniczenie produkcji cynku nastąpiło przedewszystkiem w amerykańskiej hucie Joplin-Miami-District, gdzie wydobycie zmniejszono do minimum. To samo uczyniła grupa Stolberg'a w Niemczech, orag grupa Patino w Boliwji będąca jedną z większych kopalń cynku. Tendencja ograniczenia produkcji nie ominęła również i ołowiu, który na rynku metali nie uległ tak znacznym zniżkom, jak inne metale. W pierwszym rzędzie zauważono ograniczenie produkcji ołowiu w amerykańskim St. Joseph Lead Company, oraz w niektórych kopalniach Hiszpanji, która zajmuje drugie miejsce po Stanach Zjednocz. w światowej produkcji ołowiu.

Ograniczeń tych nie można traktować jako ostatecznych, od których spodziewać się możnaby stabilizacji cen. Jedno tylko jest pewne, że propaganda metali, uruchomiona wielkim nakładem materjalnym, biegnie obecnie luzem, nie będąc w możności przynieść żadnych realnych korzyści, ponieważ prowadzona jest w okresie sztucznego podwyższania cen. Już z tego samego widać, w jak trudną sytuację wszedł światowy rynek metali, albowiem z chwilą, gdy propaganda ucicha i gdy równocześnie ceny metali wzrastają, przechodzi odbiorca z droższego metalu na tańszy, jak dalece to jest oczywiście możliwe, względnie stara się zastąpić metal innym materjałem, jak naprzykład drzewem, lub szkłem, jak to ma miejsce w Rosji Sowieckiej. Wprawdzie taka zamiana metali ma tam miejsce z konieczności, tem niemniej, o ile technicznie okażą się te materjały zastępcze odpornemi dla przeznaczonych sobie celów, mogą one znaleźć równie duże rozpowszechnienie w krajach o wyższej kulturze technicznej, nieprzymuszonych żadnemi trudnościami produkcyjnemi.

To też wytworzona sytuacja znajduje coraz głębsze zainteresowanie i to szczególnie odnośnie tych metali, dla których stabilizację cen widziano dotychczas jedynie na drodze ograniczenia produkcji, zapominając o utracie rynku na korzyść innych materjałów.

Światowy kryzys gospodarczy a spadek cen

Zjawisko ogólnego spadku cen hurtownych towarzyszyło, a nawet poprzedziło wystąpienie światowego kryzysu gospodarczego. Dla niektórych surowców zniżka cen przybrała rozmiary wprost katastrofalne, stawiając pod znakiem zapytania rentowność ich wydobycia i produkcji. Różne wytłumaczenia znajdywane są dla wyjaśnienia tego procesu. *Jedni tłumaczą zniżkę cen stosunkowem zmniejszeniem produkcji złota*, którego wzrost wydobycia w okresie od r. 1924 do r. 1928 wynosił od 10 do 10 i pół miljardów fr. i był niższy o 12 do 16 proc. w stosunku do produkcji z r. 1913. *Inni tłumaczą zniżkę cen zjawiskiem nadprodukcji,* występującem we wszystkich gałęziach produkcji surowców i artykułów masowych.

Prawda leży pośrodku. W istocie *zmniejszenie wzrostu produkcji złota nie byłoby w stanie samo przez się wywołać tak znacznej zniżki cen, jak ta, która obecnie wystąpiła na rynkach światowych.* W szczególności bowiem wskaźnik cen hurtownych obniżył się w Stanach Zjedn. o około 5 proc. od początku br., a o około 12 proc. w stosunku do najwyższego poziomu z r. 1929. Dla niektórych artykułów, jak metali, kawy, cukru itp., zniżka dosięga kilkudziesięciu procent.

O ile jednak samo zmniejszenie przyrostu złota nie było w możności spowodować zniżki cen, tem niemniej wywarło ono pewien wpływ na ich kształtowanie się. W normalnych bowiem warunkach *przy silnym wzroście ilości złota czynnik ten byłby zahamował zniżkę cen, będącą wynikiem nadprodukcji.* W obecnych warunkach nie mógł odegrać on tej roli, gdyż *nadmiar produktów rzuconych na rynki w ostatnich latach,* dzięki ogólnemu procesowi racjonalizacji produkcji, oraz poczynionym postępom technicznym *nie znalazł przeciwwagi w zwiększonej ilości środków obiegowych,* podnoszących siłę kupna konsumentów.

Wysoce charakterystycznem jest, że w większości krajów *zniżce cen hurtownych nie towarzyszy spadek cen detalicznych.* Podobne zjawisko zaobserwowano w szczególności w Stanach Zjedn., Anglji, Włoszech, Hiszpanji itp. Jest to zjawisko o tyle niepomyślne, że *wobec stałości cen detalicznych siła kupna konsumentów nie wzrasta, a spadek cen hurtowych nie zwiększa*

zapotrzebowania na towar. Mimo zniżka, zapasy zwiększają się a, ceny ich spadają. Z konieczności tempo produkcji maleje, bezrobocie wzrasta, co prowadzi do nowego zmniejszenia siły kupna i zaostrzenia przesilenia.

Niektóre kraje próbują w drodze presji policyjnej spowodować obniżenie cen detalicznych, jak to np. ma miejsce w Italji i w Hiszpanji. Ta gwałtowność metod, która jak wiadomo z reguły zawodzi, sprowadza wprost przeciwne od zamierzonych skutki, a tłumaczy się w tych krajach autokratycznym systemem politycznym. Ciekawszem jest jednak, że i w Stanach Zjednoczonych metody antiliberalne w odniesieniu do detalistów znajdują licznych zwolenników.

Sytuacja *w Polsce* przedstawia się w tej dziedzinie o tyle pomyślniej, że *silny spadek cen hurtownych produktów rolniczych pociągnął za sobą silny spadek cen detalicznych artykułów żywnościowych,* co spowodowało *ogólne obniżenie kosztów utrzymania w ciągu pierwszego kwartału br. o blisko 8 proc.* Natomiast w dziedzinie detalicznych artykułów przemysłowych ruch zniżkowy, biorąc w całości, nie istnieje, co zresztą tłumaczy się również znacznie słabszem tempem obniżania się cen hurtownych tych artykułów. Podczas bowiem, gdy wskaźnik cen hurtownych artykułów rolnych obniżył się w ciągu r. 1929 i dwóch pierwszych miesięcy br. o 23 proc., to równocześnie wskaźnik cen hurtownych artykułów przemysłowych spadł w tym czasie o niecałych 6 proc.

Jednakże w pewnych dziedzinach, jak np. takich półfabrykacyj, jak blacha cynkowa, przędza bawełniana, przędza wełniania, skóry wyprawione, zniżka występująca na rynku była następstwem obniżenia się cen odnośnych surowców. Natomiast ceny produktów wyrobów gotowych wykazują jednakowy poziom, gdyż zakłady przystosowują swą wytwórczość do zmniejszonego zakresu zbytu, finansując tymczasowo przetrzymywanie poprzednio nagromadzonych zapasów.

Wydaje się jednak, że w obecnym momencie *nasilenie zniżki cen w odniesieniu do głównych surowców przemysłowych zostanie powstrzymane* dzięki akcji organizacyjnej wielkich światowych organizacyj produkcyjnych, zmierzających częstokroć z pomyślnym wynikiem do ograniczenia produkcji. Również *uda się zapewne uniknąć silniejszej zniżki cen wyrobów gotowych,* która ze względu na trudną sytuację przemysłu przetwórczego byłaby wysoce szkodliwa — a to dzięki poważnemu zmniejszemu zapasów tych wyrobów na składach, które w szczególności obserwujemy w Polsce. Pod znakiem zapytania natomiast ciągle jeszcze kształtuje się przyszły układ cen artykułów rolniczych, zależny od niewiadomej, jaką stanowią tegoroczne zbiory.

B. Rm.

W sprawie Powszechnej Służby Gospodarczej

W nr. 16 „Rynku Metalowego i Maszynowego" przeczytałem artykuł p. Henryka Grudzińskiego pod tytułem: „Stwórzmy Powszechną Służbę Gospodarczą" i treść jego wywarła na mnie ogromne wrażenie.

Myśl naogół nie nowa, ale zasługująca na większą uwagę i winna być podchwycona przedewszystkiem przez społeczeństwo polskie, ażeby wprowadzić ją w czyn.

Żyjemy obecnie jeszcze w okresie stałego szykowania się do zajęcia w Europie znaczenia, pod względem mocarstwowym, takiego, na jakie zasługujemy.

Siła Państwa obecnie nie polega tylko na ilości wojska, lecz również wartości jego pod względem zdolności technicznych.

Siła gospodarcza nie zależy również od ilości ludzi czy przedsiębiorstw, ale od ich jakości.

Jakość zależna jest od nas samych, my musimy szykować kadry gospodarcze, tak jak szykujemy kadry wojskowe, a ponieważ do walki stają teraz prawie całe narody, uświadomienie i przysposobienie gospodarcze powinno objąć prawie cały Naród.

Naród cały przyspasabia się wojskowo tylko na wypadek krwawej wojny. Natomiast wojna ekonomiczna toczy się stale i zwycięscy uzyskują dla siebie nietylko korzyści objawiające się przez dobrobyt, ale zdobywają również przez to supremację polityczną i wielkie znaczenie międzynarodowe.

Wiadomem nam jest dobrze, że skutki organizacji gospodarczej mogą być bardzo doniosłe. Umieć więc zorganizować się dobrze gospodarczo jest wielką zaletą.

Weźmy np. „Zollverein" niemiecki, który był związkiem gospodarczym państewek niemieckich; miał on początkowo cele jedynie ekonomiczne i w rezultacie stworzył w środku Europy potężne, bardzo skonsolidowane państwo niemieckie, które znów później w dalszym ciągu opanowywało Europę, w czasie pokoju, dzięki umiejętnemu uświadomieniu i przysposobieniu gospodarczemu całego społeczeństwa.

Obecnie znów Niemcy powracają do swej przedwojennej polityki ekonomicznej i trzeba przyznać, ze skutkiem.

Zwykłe porównanie *przeciętnego* przemysłowca czy kupca polskiego z niemieckim.

Kupiec czy przemysłowiec niemiecki, kiedy przyjeżdża np. do Paryża, ażeby zapoznać się z tutejszym rynkiem, obserwuje nowoczesne urządzenia, ostatnie wynalazki z dziedziny organizacji czy też techniki, a przy okazji tylko i w wolnych chwilach pozwala sobie na zwiedzenie ogólne Paryża i na rozrywki.

Kupiec czy przemysłowiec polski, zaczyna się najczęściej najpierw interesować lokalami rozrywkowemi, zwiedza sobie różne zaułki Paryża i myśli i radzi się, czy lepiej będzie pojechać sobie do Vichy czy do Nicei, a tylko małą chwilkę wolnego czasu poświęca interesom i to niezbędnym, a na obserwacje czasu już nie ma.

Dlatego to pierwszy z nich wraca do kraju z czemś, zastosowuje u siebie to co widział zagranicą, a nawet ulepsza i dominuje; drugi zaś działa na szkodę państwa i społeczeństwa, bo wywozi bez pożytku pieniądze i celem jego podróży jest zazwyczaj nie wybadanie rynku pod względem możności zbytu na nim swego towaru, lecz kwestja możności sprowadzenia towaru zagranicznego do Polski.

Sprawą dobrych czy złych skutków zbyt wielkiego importu towarów zagranicznych do Polski zajmować się tutaj nie będę, bo artykuł ten ma zupełnie inny cel.

Powyższe wykazuje jednak różnicę psychiki przeciętnego Niemca i Polaka. Winić tu nikogo w tej chwili nie można, ale nie wolno nam również zamykać na to oczu i jeżeli chcemy być narodem silnym pod każdym względem, niemającym zbyt wielkiej emigracji i zapewniającym pracę wszystkim swoim braciom, to uświadamiajmy się gospodarczo i to nietylko teoretycznie, ale stykając się z życiem, w myśl zasad, tak ładnie wyłuszczonych w artykule pana Grudzińskiego.

Miejmy nadzieję, że odnośne czynniki, czy to państwowe, czy też społeczne, inicjatywy tej nie pozostawią w zawieszeniu, lecz natychmiast zaczną ją w czyn wprowadzać. Czekać nam już dłużej nie wolno! Wezwijmy cały *naród* do służby gospodarczej!

Andrzej Sobieski
inżynier E. G. C., absolw. Szkoły Nauk Politycznych w Paryżu.
60, rue Richer, Paris (IX).

Wycieczka polskich kupców i przemysłowców do Stanów Zjednoczonych

Polsko-Amerykańska Izba Handlowa w Warszawie, Nowy Świat 72, w porozumieniu ze sferami miarodajnemi, zamierza zorganizować wycieczkę polskich kupców i przemysłowców do Stanów Zjednoczonych.

Wycieczka ta miałaby na celu bezpośrednie zapoznanie się z typem amerykańskiej konsumcji, wymaganiami rynku amerykańskiego, zwyczajami handlowemi itd. i zwiedziłaby Międzynarodową Wystawę Amerykańskiego Handlu Importowego, która odbędzie się w Nowym Jorku w dniach od 4—9 sierpnia rb.

W wycieczce mogliby wziąć udział najpoważniejsi przemysłowcy i kupcy, wchodzący w rachubę jako eksporterzy do Stanów Zjednoczonych. Każdy z członków wycieczki musiałby zostać polecony przez poważną instytucję, lub firmę, któraby gwarantowała jego powrót w terminie.

Na terenie Stanów Zjednoczonych wycieczka zostałaby przyjęta przez Polsko-Amerykańską Izbę w Nowym Jorku, oraz Izbę Handlową Stanów Zjedn., które ułatwiłyby odnośne kontakty, zwiedzanie zakładów przemysłowych etc. Kosztorys wycieczki przedstawia się następująco:

	od osoby
Podróż morska tam i z powrotem	dol. 120
Round Trip New York — Detroit — Pittsburgh — Chicago — Philadelphia — Baltimore — Washington	dol. 200
30 dni pobytu po dol. 8	dol. 240
Razem	dol. 560

Wycieczka wyjechałaby ok. 20 lipca z Warszawy i powróciła ok. 1 września.

Inne państwa europejskie, jak Czechosłowacja, Niemcy itp. regularnie organizują takie wycieczki, jako mające wielkie znaczenie dla wzmożenia eksportu do Stanów Zjednoczonych.

Zgłoszenia przyjmuje Polsko-Amerykańska Izba Handlowa w Warszawie, Nowy Świat 72.

Izba Przem.-Handlowa w Poznaniu.

Wiosennym Targom Katowickim - na urodziny

Nowa arterja dla krążenia gospodarczych soków odżywczych Polski.

Dzień 17 maja br. zapisał w historji naszego życia gospodarczego i państwowo-twórczego *nowemi złotemi literami* dalszy wysiłek kraju dla stworzenia prawdziwej samowystarczalności, a zwłaszcza dla wydobycia *naszych sił potencjonalnych.*

Po wspaniałych wyczynach tak zeszłorocznej P. W. K. jak i tegorocznych Międzynarodowych Targów w Poznaniu, nadszedł czas i *dojrzała chwila* rozrostu odżywczych żył i arteryj targowych także i na tę część naszych ziem zachodnich, która stanowi poniekąd *odrębną całość,* ale nie może się obejść bez organicznej *przemiany materji całego ciała gospodarczego* Rzeczypospolitej i pragnie owych soków żywiołowych, które przepływają przez nasz organizm państwowy, *od krańca do krańca zapomocą targów.*

Oto wchodzą kochane nasze śląskie ziemie piastowskie w orbitę STAŁYCH TARGÓW przemysłowo-handlowych, czyniąc tem samem nowy dalszy krok ku zespoleniu się z całą naszą Ojczyzną.

Potężna ziemia *węgla i żelaza* ma wszelką przyczynę ku temu, by zwrócić uwagę *podaży i popytu,* nietylko polskiego, na swą *produkcję i konsumcję.*

Nasza tam *najgęstsza sieć kolejowa* daje wszelkie gwarancje, że w tym zakątku poskromionych byłych *trzech mocarstw* zakorzeni się potrzeba odbywania regularnych Targów Wiosennych bardziej, niżeli gdziekolwiek indziej, tak *z przyczyn moralnych,* jak i *rzeczowych.*

Nowe tegoroczne Wiosenne Targi Katowickie mają olbrzymie *znaczenie PRESTIGE'OWE, PROPAGANDOWE I HANDLOWE.*

Wystarczy wskazać na nieustannie skierowany wzrok *całego świata* na produkcję górnośląską, a zwłaszcza na *zazdrosne oko niemieckie,* by uświadomić sobie podstawowe znaczenie potrzeby przeciwdziałania *obcym agenturom,* nietylko czczem słowem, lecz przedewszystkiem *argumentem gospodarczym,* udowadniającym dostatecznie *polską zdolność organizacyjną, produkcyjną i handlową.*

Niechaj Wiosenne Targi Katowickie nareszcie wykażą, że ta skrwawiona *bohaterską krwią* śląska ziemia Piastowska, pamiętająca czasy *Psiego Pola i Lignicy,* to nie *kolonja eksploatacyjna* dla zwycięzców, a tem mniej przyszły *łup dla zmiażdżonej buty pruskiej,* lecz coraz bardziej rozkwitająca *rdzennie polska dzielnica, PEŁNA NADZIEI* i siły rozrodczej.

Wiosenne Targi Katowickie niechaj ściągną na te najbardziej *zagrożone* nasze kresy zachodnie jak najwięcej *uświadomionych obywateli przemysłowców i kupców,* by przekonali się sami i sprawdzili *bolesne przysłowie:*

„Cudze chwalicie, swego nie znacie,
sami nie wiecie, co posiadacie!"

A może tegoroczne urodziny Wiosennych Targów Katowickich staną się zarzewiem jeżeli już nie płomiennej miłości do naszej Ojczyzny, to chociaż *zapału LOJALNOŚCI dla tych obywateli* mniejszościowych, którym *argument gospodarczy najbardziej przemawia do przekonania.*

Tak jak Poznań niemało zawdzięcza swoim Wystawom i Targom pod względem *ODNIEMCZENIA lub choćby uobywatelnienia* niejednego swego mieszkańca, tak i Katowice winny czerpać z *tego źródła* państwowo-twórczego Wystaw i Targów swoim obywatelom na *korzyść materjalną* a całemu państwu na *chwałę i pożytek.*

To nowe ogniwo w wielkim łańcuchu samowystarczalności krajowej, jakiem *jest i pozostanie impreza Wiosennych Targów Katowickich,* ukute po 10-letniem doświadczeniu naszej Odrodzonej Ojczyzny, ma wszelkie dane ku temu, by *silnie trzymać się społem* — korzystając z niemałego *DOROBKU innych polskich Wystaw i Targów,* niepatrzących wprawdzie na 450-letnią tradycję jak Targi Lipskie, ale zato tem *nowocześniejsze,* — co każdego polskiego przemysłowca i kupca powinno zachęcić do nawiązania kontaktu z najcenniejszą naszą dzielnicą, Śląskiem, gdzie *wszelka kultura wzięła swój początek przecież od przemysłu i handlu.*

Henryk Grudziński.

* * *

Na terenach wystawowych w Parku Kościuszki odbyło się uroczyste otwarcie Targów Katowickich, na które przybyli przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, przemysłu i kupiectwa oraz liczni goście. Po przemówieniu prezydenta m. Katowic dr. Kocura, który podkreślił znaczenie Targu Katowickiego, mającego na celu zbliżenie konsumenta do producenta, wicewojewoda Żurawski przeciął wstęgę i otworzył Targi. Po tym akcie goście udali się na zwiedzanie stoisk.

Targi i Wystawy w roku 1930

10 maja do 25 maja — Targi Wzorów — Valencja
17 maja do 1 czerwca — Targi Wzorów — Paryż
17 maja do 3 czerwca — Pierwszy Wiosenny Targ Katowicki — Katowice
31 maja do 30 czerwca — Międzynarodowa Wystawa Kulinarna w Zurychu
maj — wrzesień — Wystawa futer i łowiectwa — Lipsk
8 czerwca do 14 lipca — Wystawa czeskich kamieni szlachetnych w Turnowie (Czechosł.)
19 czerwca do 24 czerwca — Wystawa Stockholmska — Stockholm (Szwecja)
6 lipca do 10 sierpnia — Międzynarodowa Wystawa Komunikacji i Turystyki — Poznań
4 sierpnia do 10 sierpnia — Ogólna Wystawa Szwedzka — Malmö (Szwecja)
16 sierpnia do 22 sierpnia — XI. Targi w Libercu (Reichenberg)
31 sierpnia do 7 września — Wystawa rzemiosła i przemysłu ludowego — Równo
2 września do 16 września — Targi Wschodnie — Lwów
14 września do 28 września — Targi Północne — Wilno

Zagranica na M. T. P.: Persja.

Persja brała udział w tegorocznych Targach za pośrednictwem swego przedstawicielstwa w Wiedniu. Dywany perskie, wyroby z kości słoniowej i z miedzi cyzelowanej, różne antyki, zmuszały każdego ze zwiedzających do zatrzymania się przed tem stoiskiem i zainteresowania się jego eksponatami.

Spis wystawców

branży metalowej, maszynowej, radjo- i elektrotechnicznej, ceramicznej, budowlanej i maszyn rolniczych na V. Międzynarodowych Targach w Poznaniu.

(Ciąg dalszy).

Hackman & Co., Sorsakoski bruk, Sorsakoski (Finlandja). — Noże, widelce itp. **H. 11.**

„Harding", American Stores, Praga, Vaćlawské nám 49, C. S. R., adr. telegr. "Harding Praga Vaćlawské nám", tel. 28017, 50727. — Piecyki amerykańskie. **H. 13.**

Hersina Adolf. Rawicka Fabryka Wag, Rawicz, ul. Kościelna 407, adr. telegr. „Hersina Rawicz", tel. 17. — Wagi dziesiętne, stołowe, bydlęce i proste. **H. 19.**

Hipkow A. & Co., Maschinenfabrik, Mühlenbauanstalt und Eisengiesserei, Gassen N/L., Bahnhofstr. 199, adr. telegr. „Hipkow Gassen", tel. 381. — Maszyny młyńskie. **H. 14.**

Hladikova Marie, Prode jocelového zboži ve velkém i malém Praha, VII Pivovarska 343, C. S. R., tel. 20828 Praha. — Aparaty elektryczne do gotowania. **H. 14.**

Horny Radiohaus, Wien I, Rathausplatz 9, adr. telegr. „Radiohaus Wien", tel. A. 29-3-46. — Aparaty radjowe, głośniki i części marki FH. **H. 14.**

Hurtownia Porcelany i Szkła, R. Spirytus, Warszawa, ul. Elektoralna 20, tel. 293-10. — Porcelanę i kryształy. **H. 13.**

Hurtownia Rowerów, Otto Rosenkranz, Bydgoszcz, ul. Długa 5, tel. 911. — Rowery i części, aparaty do spawania, narzędzia i elektryczne artykuły. **H. 19.**

Hurtownia Szkła, Michalak & Stypułkowski, Poznań, ul. Jezuicka 10. — Szkło, porcelanę, galanterję, kryształy. **H. 13.**

Hurtownia Wyrobów Stalowych, Platerowanych i Aluminjowych, R. Linkowski, Warszawa, ul. Marszałkowska 102, tel. 242-46. — Wyroby stalowe, platerowane, aluminjowe, alpakowe i t. p. **H. 19.**

Hutschenreuter C. F., Aue (Niemcy), przedstaw. firma Ch. Flaksbaum, Sp. Akc., Tow. Handlu Wyrobami Stalowemi, Warszawa, ul. Graniczna 9, adr. telegr.: „Sakin Warszawa", tel. 74-02, 410-89. — Wyroby stalowo-galanteryjne, nożownicze, metalowe i t. p. **H. 19.**

Hüttebränker Gust., Lüdenscheidt i/W., przedstaw. Jan Nep. Ulatowski, Poznań, ul. Ogrodowa 20. — Okucia meblowe. **H. 19.**

Idźkowski Jan i S-ka, Warszawa-Mokotów, ul. Starościńska 2, adr. telegr. „Pismodlew Warszawa", tel. 1721 i 254-94. — Czcionki, linje mosiężne, kaszty, regały i czcionki afiszowe drewniane. **H. 6.**

Izdebski Witold Inż. i S-ka, Wytwórnia Wyrobów Tkackich, Warszawa, ul. Marszałkowska 129, adr. telegr. „Iwis Warszawa", tel. 199-77. — Węże pożarnicze, parciane, surowe i wewnątrz gumowane, chodniki i wycieraczki kokosowe. **H. 10.**

Jahr Willy, Pomorska Fabryka Rowerów, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 18b, tel. 1525. — Rowery. **H. 19.**

Jakubowski L., Berlin W. 62, Bayreutherstr. 43. — Wibracyjne aparaty. **H. 7.**

Kalaus Fr., Wytwórnia i Tłocznia Wyrobów Metalowych, Poznań, ul. Woźna 10. — Wyroby metalowe, tłoczone, galanterję blaszaną. **H. 19.**

Kalesse F., Katowice, ul. Plebiscytowa 8, przedstawiciel W. Worsztynowicz, Poznań, ul. Prusa 19. — Piłki do metalu, kasetki do pieniędzy, kłódki. **H. 19.**

Karolewska Manufaktura, Karol Kröning i S-ka, Sp. Akc., Łódź, ul. 6-go Sierpnia 5, adr. tel. „Kroening Łódź", tel. 198-05. — Obuwie gumowe, płaszcze nieprzemakalne, tkaniny gumowane, opony i dętki i techniczne artykuły gumowe. **H. 10.**

Karpmann Salamon, Praha VII, U Kaplicky 20. — Naczynia kuchenne patentowane. **T. O.**

„Katalizator", Komora spalania systemu Inż. M. Derewianki, Kraków, Lubicz 9, adr. telegr.: „Katalizator", tel. 35-19. — „Katalizatory". **H. 14.**

Kemna J., Breslau 21, Gräbschenerstrasse nr. 163-173, adr. telegr.: „Kemna Breslau", tel. 381-51. — Pługi parowe. **T. O.**

Kempa Franciszek, Wytwórnia żaluzyj i parkietów tablicowych, Poznań, ul. Bóżnicza 16, tel. 51-16. — Żaluzje i tablice parkietowe. **H. 19a.**

Kopalnia Alabastru i Fabryka Wyrobów Alabastrowych „Żurawno" X. X. Czartoryskich w Żurawnie, Lwów, Na Bajki 24, adr. telegr.: „Żurawno Lwów Na Bajki 24", tel. 62-26. — Wyroby alabastrowe. **H. 13.**

Kopczyński J. i S-ka, Przedsiębiorstwo wiercenia studzień i fabryka pomp, Poznań, ul. Marszałka Focha 127. — Pompy. **H. 19.**

Kośmicki Władysław, Zakład Budowy powozów i wozów, Rogoźno, ul. Kotlarska 207/209, tel. 21. — Powozy otwarte i wóz gospodarczy. **H. 19.**

Krautzberger A. & Co. w Holzhausen pod Lipskiem, przedst.: Inż. Kazimierz Skarżyński, Warszawa, ul. Uniwersytecka 1, tel. 422-26. — Aparaty i instal. pneumatyczne do malowania. **H. 19.**

Krupp Grusonwerk, Magdeburg-Buckau (Niemcy), przedst. Ludwig Lesser, Landmaschinen G. m. b. H., Breslau 18, Carmerstr. 11, tel. 311-23. — Maszyny rolnicze. **T. O.**

Kuhlmann H. P. Söhne, Schlebusch (Niemcy), przedstaw. firma Paul Schnettler, G. m. b. H., Dresden N. 15, Planitzstrasse, Telegr.-Adr. „Sensenvertrieb Dresden", tel. 563-61. — Kosy, łopaty, szufle, widły, łyżwy, zamki, wyroby stalowe. **H. 19.**

Kuxman & Co., Kom. Sp. Akc., Bielefeld (Niemcy), przedstawiciel: Inż. H. Jan Markowski, Biuro Rolniczo-Techniczne, Poznań, ul. Sew. Mielżyńskiego 23, tel. 52-42. — Maszyny rolnicze. **T. O.**

Landwirtschaftliche Zentral-Genossenschaft, Poznań, ul. Wjazdowa 3, adr. telegr. „Landgenossen Poznań", tel. 42-91, przedstaw. firmy Linke, Hoffmann & Busch Werke, Breslau (Niemcy). — Traktory i pługi przyczepne. **T. O.**

Latkowo, Fabryka Kafli, Inowrocław, ul. Św. Wojciecha 11, adr. telegr.: „Latkowo Inowrocław", tel. Inowrocław 52. — Białe i kolorowe kafle systemu „Velten" oraz inne i piece kaflowe. **H. 13.**

Lämmityslaite Oskeyhtiö, Helsinki (Finlandja). — Piece „Kastor". **H. 11.**

Linkowski R., Hurtownia Wyrobów Stalowych, Platerowanych i Aluminjowych, Warszawa, ul. Marszałkowska 102, tel. 242-46. — Wyroby stalowe, platerowane, aluminjowe, alpakowe i t. p. **H. 19.**

Lomholt Vagn, Warszawa, ul. Wierzbowa 8, adr. tlegr.: „Danpol Warszawa". — Maszyny pralnicze firmy G. E. Mathiasen, Kopenhaga (Danja), maszyny chłodnicze firmy Th. Sabroe & Cie Ltd. Aarbus (Dania), maszyny mleczarskie Silkeborg Maskinfabrik, Silkeborg (Danja). **H. 19.**

Łazarski, Bergman & S-ka, Sp. z o. o., Poznań, ul. Zwierzyniecka 8, tel. 61-75, adr .telegr.: „Rasspe Poznań", przedstaw firmy P. D. Rasspe Söhne, Solingen (Niemcy). — Części zapasowe do maszyn i narzędzi rolniczych.

Małkowscy Bracia A. i S., Warszawa, ul. Graniczna 3, tel. 173-25. — Wędki do rybołóstwa. **H. 19.**

Markowski Jan H. Inż., Biuro Rolniczo-Techniczne, Poznań, ul. Sew. Mielżyńskiego 23, tel. 52-43. Przedstawiciel firm: Schwarzwaldwerke Lanz Mannheim (Niemcy), Flamger Zudse & Co., Radebeul—Drezno (Niemcy), F. Stille, Münster i. W. (Niemcy), Kuxmann & Co., Kom. Sp. Akc. Bielefeld (Niemcy), Schmotzer, Windsheim (Niemcy), Internationale Metallwerke Georg Sindermann, Malimitz (Niemcy), P. Schumacher, Vohwinkel (Niemcy), K. Miller, Warszawa. — Maszyny rolnicze. **T. O.**

Maschinenfabrik und Eisengiesserei, vorm. C. Jaehne & Sohn, G. m. b. H., Landsberg a. Warthe, Friedrichstadt, adres telegr.: „Jaehne Landsbergwarthe", tel. 6 i 547. — Młocarnie, lokomobile, motory, parowniki i urządzenia. **T. O.**

Maskin — och Brobyggnads Aktiebolag, Helsinki (Finlandja). — Separatory i maszyny do wyrabiania masła. **H. 11.**

„Matra", wł. Bracia Przydryga, Fabryka materacy patentowych, łóżek metalowych, mebli ogrodowych, Poznań, ul. Dąbrowskiego 142, adr. telegr.: „Matra Poznań", tel. 61-07. — Materace sprężynowe, łóżka metalowe, meble ogrodowe, żelazne i drewniane. **H. 19.**

Międzynarodowe Towarzystwo Budowy Okrętów i Maszyn, Sp. Akc. „Stocznia Gdańska", Gdańsk, Werftgasse 4, adr. telegr.: „Stocznia Gdańska — Gdańsk", tel. 234-41. — Silniki elektryczne. **H. 14.**

Motor Polski, Spółka Akcyjna, Żnin, ul. Gnieźnieńska 7/8, adr. telegr.: „Motor", tel 82. — Motor stacyjny, motory przewoźne, młocarnie z pełnem oczyszczeniem, imadła, piły mechaniczne i części do maszyn żniwnych. **T. O.**

Münzer Henryk, Fabryki Kuchennych Naczyń Kamionkowych i Ogniotrwałych w Bochni i w Kolanowie, adr. telegr.: „Henryk Münzer Bochnia", tel. 60. — Naczynia kamionkowe i ogniotrwałe. **H. 13.**

Namysł Ewaryst Inż., Zakłady Przemysłowe, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 20, adr. telegr. „Strzała", tel 50-65 i 25-24. — Żyrandole i oświetlenie elektryczne. **H. 14.**

Obuchowicz Stefan Inż., Grodno, ul. Bankowa 21, m. 2, adr. telegr. „Obuchowicz Bankowa 21/22 Grodno". — Maszyny do kopania i zbierania ziemniaków (patentowane). **H. 10.**

Oy, Arabia Ab., Helsinki (Finlandja). — Fajans i porcelanę. **H. 11.**

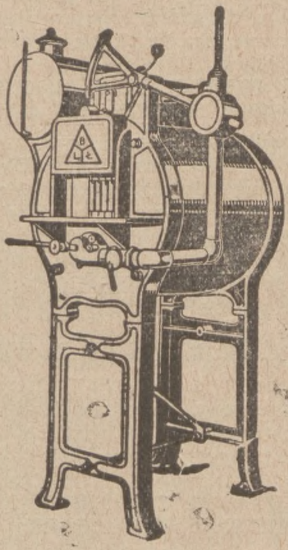
Państwowa Wytwórnia Uzbrojenia, Warszawa, ul. Duchnicka nr. 3, tel. 430-80 do 430-85. — Narzędzia, sprawdziany, wyroby kute (drobne), rowery, meble, odlewy wtryskowe. **H. 19.**

Patzer Kazimierz, Akc. Tow. Zakładów Elektrotechnicznych, Warszawa, ul. Leszno 98, adr. telegr. „Kapatzer Warszawa", tel. 59-60, 50-46, 59-86, 59-26, 93-18, 57-32, 57-34, 50-35, przedstaw. firmy The Morgan Crucible Co., Londyn (Anglja). — Rury izolacyjne syst. Bergmana i Peszla i stalowo-pancerne wraz z wszelkiemi dodatkami oraz inne artykuły elektrotechniczne. **H. 14.**

(Dok. nast.)

„BRACIA LANGE"

FABRYKA MASZYN i ODLEWNIA ŻELAZA, SP. AKC. w ŁODZI

DZIAŁ Budowy pieców przemysłowych wykonywa:

Piece jednokomorowe do hartowania, cementowania i odżarzania

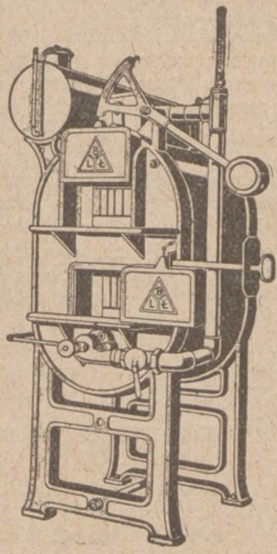
Piece dwukomorowe, specjalnie do hartowania stali szybkotnącej

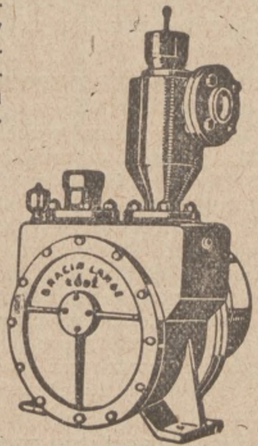
opalane ropą naftową lub gazem.
Temperatura do 1300° C.

Piece do grzania przy zastosowaniu kąpieli solnej lub ołowianej, z opałem ropnym lub gazowym

Piece do odpuszczania, z opałem ropnym lub gazowym

◆ ◆ ◆

Wentylatory wysokiego ciśnienia

z ciśnieniem do 2000 m/m słupka wodnego, służące do uruchomienia pieców hartowniczych.

Prospekty i oferty wysyła się na żądanie bezpłatnie

8310

„WIEPOFANA"

Wielkopolska Odlewnia
Fabryka Maszyn i Narzędzi

Towarzystwo Akcyjne

Telefon 61-56 Poznań Dąbrowskiego 81

Odlewy żeliwne staliste:

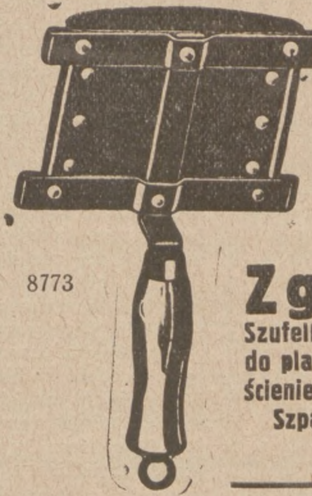
a) **cylindry** do maszyn parowych i motorów spalinowych

b) **tłoki**

c) **kwaso-** i **ognioodporne**

d) **ruszta** wszelkiego rodzaju, tak do palenisk stałych, jak i ruchomych.

8299b

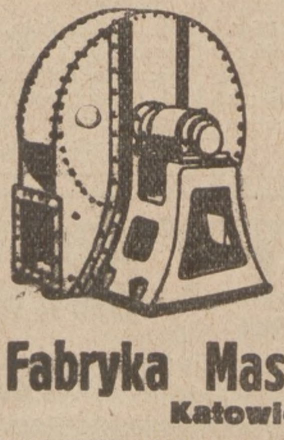

8773

WIELKOPOLSKA
FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH
POZNAŃ
Łazarska nr. 2. Tel. 6340

Zgrzebła do koni i bydła.

Szufelki do węgli i śmieci - Blachy do placka - Haki do łóżek - Pierścienie do kos - Grabie żelazne - Szpadelki i grabki dziecięce Uszka do obrazów.

Wentylatory

na każde ciśnienie i każdą wydajność

dostarcza

Fabryka Maszyn Górniczych

Katowice-Załęże.

3296

Kronika gospodarcza

GIEŁDA PIENIĘŻNA W POZNANIU.

Ukazało się sprawozdanie Giełdy Poznańskiej za 1929 r., z którego wynika, że wskutek ciężkiego położenia rolnictwa, oraz ogólnej depresji gospodarczej na rynku pieniężnym odczuwało się w drugiej połowie roku sprawozdawczego dotkliwy brak gotówki. Wypłacalność wekslowa w ciągu całego roku przedstawiała się bardzo niekorzystnie. Przeciętny miesięczny odsetek weksli protestowanych w Banku Polskim wynosił 5 proc., podczas gdy w 1928 r. 2,3 proc.

Ciężkie położenie gospodarcze odbiło się dotkliwie na rynku giełdowym. Brak gotówki spowodował znaczne zmniejszenie obrotów giełdowych, szczególnie w dziale papierów dywidendowych, przyczem kursy wszystkich akcyj uległy poważnej zniżce.

Ogólny obrót Giełdy Poznańskiej wynosił w 1929 r. 14,7 milj. złotych wobec 26 milj. złotych w 1928 r. Obroty akcjami wynosiły zaledwie 2,6 milj. zł (1928 — 4,7 milj.), obroty zaś papierami procentowemi 12,1 milj. zł (1928 — 21,3 milj.).

TRIUMF PUNKTUALNOŚCI NA POLSKICH KOLEJACH.

Jeszcze niedawno koleje polskie trapiła wielka plaga chronicznych opóźnień pociągów. Jak wynikało ze statystyki z przed 6 miesięcy, procent opóźnień 120 najważniejszych pociągów wynosił od 7 do 20 proc.

Sprawą tą zajął się energicznie sam minister Kühn i w ciągu kilku miesięcy zdołał radykalnie uleczyć tę bolączkę.

Jak wykazują ostatnie raporty, spóźnienia pociągów nie przekraczają obecnie 1 proc.

PRZEWÓZ WĘGLA NA KOLEJACH POLSKICH.

Od kwietnia do końca października ub. roku koleje polskie postawiły do dyspozycji przemysłu węglowego 1 460 062 wagonów. W porównaniu z tym samym okresem roku poprzedniego, wzrost w ub. roku wynosił 15,5 proc., gdyż w ub. roku załadowano 190 630 wagonów więcej. Przez porty w Gdyni i w Gdańsku wywieziono 355 549 wagonów węgla, czyli 16 procent więcej niż w roku poprzednim. Drogą lądową wywieziono 229 710 wagonów. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrost wynosi 10,4 procent. Dla rynku wewnętrznego załadowano w kopalniach 839 403 wagonów, czyli o 17 proc. więcej, niż w analogicznym okresie poprzedniego roku.

GOSPODARKA WĘGLOWA W POLSCE.

Eksport węgla polskiego wzrósł w 1929 r. o 7,1 proc., tj. do 14 341 milj. ton. Udział śląskiego węgla w tym eksporcie wynosił 82,6 proc. Wzrost eksportu węgla do krajów zachodnich, a m. do Belgji, Francji, Holandji i Szwecji wyraża się w odniesieniu do 1928 r. w wysokości 39,8 proc. Największym odbiorcą węgla okazały się kraje północne, do których eksportowano 5 825 000 ton. Mimo tak znaczny eksport, wykazuje on w odniesieniu do 1928 r. spadek o 4,6 proc.

EKSPORT WĘGLA DO FINLANDJI.

Import polskiego węgla do Finlandji spadł w 1929 r. na 368 127 ton wobec 454 530 ton w 1928 r. Natomiast zauważyć można równoczesny wzrost importu węgla niemieckiego z 116 914 ton w 1928 r. na 185 030 ton w 1929 r. Również wzrósł import węgla angielskiego z 478 188 ton na 510 579 ton.

POPIERANIE EKSPORTU W POLSCE.

Poparcie Rządu w kierunku podniesienia eksportu wynosiło w 1929 r. 74,3 milj. zł. W sumie tej zawiera się obniżenie taryfy kolejowej w wysokości 42 milj. zł. Również rozbudowany został zwrot ceł do sumy 18,8 milj., z czego 7,2 milj. przeznaczono dla przemysłu włókienniczego, 5,6 milj. dla przemysłu metalowego i 6 milj. dla spożywczego. Pozostałe 13,5 milj. przypadają na bonifikatę podatku obrotowego.

WZROST WYWOZU WYROBÓW GOTOWYCH.

W r. 1929 wywieziono wyrobów gotowych polskiej produkcji za sumę 644 788 000 zł, podczas gdy w r. 1928 wywóz polskich wyrobów gotowych osiągnął sumę 475 456 000 zł. Wartość więc polskich wyrobów gotowych wzrosła w r. 1929 w porównaniu do r. 1928 o sumę — 169 332 000 zł, czyli o 35,6 proc. Powyższe zjawisko świadczy niewątpliwie, że pomimo ciężka sytuacja gospodarcza kraju w r. ub. proces rozwoju rodzimego przemysłu przetwórczego oraz uszlachetniania się naszego wywozu kształtowały się nader pomyślnie.

TRANZYT CZECHOSŁOWACKI PRZEZ PORTY POLSKIE.

Od 1 stycznia rb. została wprowadzona nowa taryfa tranzytowa przez Polskę do portów polskich dla towarów czechosłowackich. Dotyczy ona przewozu towarów pomiędzy stacjami czechosłowackich kolei, a portami w Gdańsku, Gdyni i Tczewie.

Według tej taryfy zezwala się podczas składania towarów wypakowywać przesyłki, zapakowywać, przesypywać, przelewać, mieszać, odstajać, zaopatrywać w znaki, sortować, brać próbki i zestawiać razem w celu łatwiejszego przewozu na drodze morskiej, następnie zezwala się solenie itp.

Spis towarów wymienionych w tej taryfie obejmuje 96 artykułów, z których główniejsze są: szkło, wyroby porcelanowe, zboże, owoce strączkowe, papa, cukier buraczany, towary z drzewa, meble, elektromotory, miedź, juta, spirytus drzewny, saletra syntetyczna, siarka, amonjak, gumoid itd.

Wymienione wyżej taryfy ważne są przedewszystkiem dla kierunków do portów morskich, a tylko dla miedzi, juty, saletry syntetycznej i siarki ważne są w kierunku od portu.

Stąd wynika, że ta taryfa ma doniosłe znaczenie przedewszystkiem dla czechosłowackiego eksportu.

Ze względów powyższych należy oczekiwać dalszego gruntownego ożywienia tranzytu czechosłowackiego przez Polskę.

UMOWA POLSKO-NIEMIECKA W SPRAWIE ZBYTU CYNKU.

Zawarta została umowa między niemieckiemi i górnośląskiemi hutami cynku w sprawie unikania wzajemnego współzawodnictwa przy zbycie cynku. Jak donosi prasa niemiecka, dzięki zawartemu porozumieniu, zbyt cynku będzie w Niemczech znacznie ułatwiony, chociaż cena cynku nie ulegnie zmianie.

ZWIĄZEK PRODUCENTÓW BLACHY WE FRANCJI.

We Francji zawarty został na okres bieżącego roku Związek Producentów Blachy, mocą którego wytwórcy zobowiązali się do sprzedaży blachy ściśle według ustalonej ceny rynkowej.

BELGIJSKI KARTEL WYTWÓRCÓW ŚRUB I NAKRĘTEK.

W Belgji zawarty został kartel pomiędzy sześcioma fabrykami śrub i nakrętek. Mocą zawartej umowy postanowiono uskutecznić łączny zakup surowca, oraz wspólną sprzedaż wytworu dla celów wewnętrznej konsumcji, jak i eksportu zagranicę.

UDZIAŁ PAŃSTW ZAGRANICZNYCH W EKSPORCIE DO BUŁGARJI.

W 1929 r. ogłosiła Bułgarja 216 przetargów o łącznej sumie 490 milj. lewów, wobec 219 milj. lewów w 1928 r. (100 lewów = 6,47 zł). Z całkowitej ilości 216 przetargów otrzymały:

Niemcy 110 zamówień o łącznej wartości 133 milj. lewów.

Austrja 23 zamówień o łącznej wartości 70 milj. lewów.

Włochy 9 zamówień o łącznej wartości 60 milj. lewów.

Francja 13 zamówień o łącznej wartości 42 milj. lewów.

ROZSZERZENIE MIĘDZYNARODOWEGO ZWIĄZKU PRODUCENTÓW DRUTU WALCOWANEGO.

Prowadzone od dłuższego czasu pertraktacje między Międzynarodowym Związkiem Producentów Drutu Walcowanego i takim samym związkiem grupy europejskiej, do której należą Austrja, Węgry i Czechosłowacja, doprowadziły do rozszerzenia Międzynarodowego Związku przez przystąpienie do tegoż grupy europejskiej.

FUZJA BANKÓW WŁOSKICH.

Jak donoszą korespondencje z Włoch, nastąpiła tam fuzja 2-ch wielkich banków włoskich, a m. banku Credito Italiano (kapitał zakładowy 590 milj. lirów), oraz Banca Nazionale di Credito (kap. zakł. 350 milj. L.). W myśl zawartej umowy, Credito Italiano obejmuje wszelkie operacje bankowe, podczas gdy Banca Nationale przejmuje kierownictwo nad finansowanemi placówkami przemysłowemi we Włoszech.

WYTWÓRNIA PĘDNI, MASZYN I ODLEWNIA ŻELIWA

KRAWCZYK i S-ka

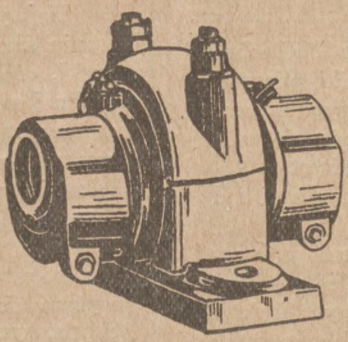
W ZAWIERCIU

Własne biuro w Warszawie

ul. Krucza 16, tel. 105-17

PRZEDSTAWICIELSTWA

we wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej

SPECJALNOŚĆ:

Pędnie, odlewy maszynowe i budowlane

SPRZĘGŁA CIERNE HILLA

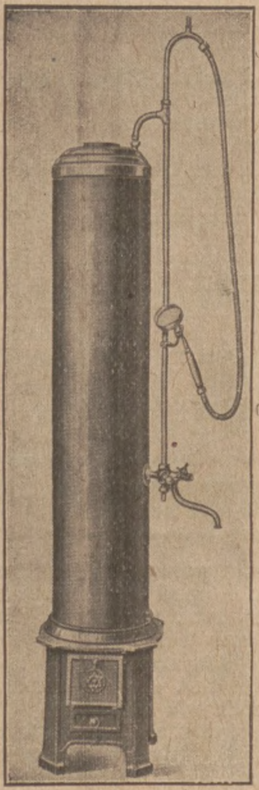
Całkowite urządzenia do przenoszenia materjałów: przenośniki (transportery) podnośniki (elewatory) i t. d.

OKNA ŻELAZNE

7708

NICKELWERK Sp. Akc.

PARUSZOWICE G. ŚL.

polecają swe pierwszorzędne

Piece kąpielowe

z blachy czysto miedzianej

dostosowane do palenia węglem lub drzewem

około	12	13	14" ∅
„	315	340	365 mm ∅
„	100	120	140 ltr.

- **Deseń No. 101** brunirowane na kolor bronzowy
- **Deseń No. 102** błyszcząco klepane (młotkowane)
- **Deseń No. 103** młotkowane, kolor starej miedzi
- **Deseń No. 104** młotkowane w paskach, kolor błyszczącej miedzi
- **Deseń No. 105** z rowkami, kolor błyszczącej miedzi.

Piece te zaopatrzone są w Ia niklowane mosiężne baterje, w prostopadłą rurę odpływową i w półskośny natrysk. Na życzenie dostarcza się zamiast nieruchomego metalowego natrysku, ruchomy wąż metalowy z ręcznym natryskiem i zahaczeniem (za dopłatą).

Piece wysyła się w specjalnych skrzyniach bez zarzutu opakowane. Skrzynie przyjmuje się z powrotem za policzeniem $^2/_3$ wartości, przy zwrocie tychże franco. Dostawa natychmiastowa ze składnicy.

W wypadkach gdzie specjalnie zależy na taniości, służymy piecami prima lakierowanemi z płaszczem cynkowym, miedzianą rurą opałową i miedzianem dnem, z obręczą niklową środkowo-czołową.

Wszelkie zapytania załatwiamy bezpośrednio. 8667

Simmeringer

Małe ciągówki

z popędem benzynowo-elektrycznym. Idealna maszyna pociągowa dla przewozu

Lokomotywki

benzynowo-elektryczne, dla kolejek polnych, fabrycznych i kopalnianych

Zespoły benzynowo-elektryczne

Samodzielne źródło prądu elektrycznego

Pompki wodne, motorowe

stałe i jezdne dla rolnictwa, ogrodnictwa i budowy dróg

Stałe i jezdne 8727

silniki benzynowe i benzolowe

Nowoczesne maszyny o wielkiej wydajności

Simmeringer

Fabryka maszyn i wagonów, Tow. Akc.

Wiedeń XI, Hauptstrasse 38-40

Przedstawicielstwo: Inż. Ignacy Hüscher

Kraków, Św. Krzyża 1 Lwów, Sykstuska 56a

Kupując polski towar wzbogacasz kraj i siebie samego!

EMALJERNIA

Fabryka Szyldów Emaljowanych

Spółka z ogran. odpow.

KRAKÓW

ulica Dietlowska 81

Telefon nr. 47-39.

Jedyna w Kongresówce i Małopolsce.
Cenniki wysyłamy na żądanie.
7208

Kurs przygotowawczy do egzaminów konkurs. na Politech. Warszawską.

Aby ułatwić maturzystkom i maturzystom zdawanie egzaminów konkursowych przy wstąpieniu na Politechnikę Warszawską, Tow. Bratniej Pom. Politechniki Warszawskiej urządza, wzorem lat ubiegłych, Kurs Przygotowawczy do egzaminów konkursowych. Kurs rozpocznie się w połowie sierpnia b. r. i trwać będzie około miesiąca.

Na kursie wykładać będą inżynierowie, asystenci i dyplomaci Politechniki.

Kurs obejmować będzie całkowity zakres wymagań stawianych przy egz. konkurs. na poszczególne wydziały, dla których będą potworzone specjalne grupy. Wykłady będą się odbywały codziennie, przyczem główny nacisk będzie położony nie na wiadomości teoretyczną, lecz na technikę rozwiązywania zadań. Opłata za cały kurs wyniesie około zł 60. Zapisy i informacje w kancelarji kursu, Warszawa, Koszykowa 80, codziennie od godz. 9-tej do 12-ej. Piśmiennych informacyj udziela się za załączeniem znaczka pocztowego.

Sprawy podatkowe

W SPRAWIE NOWELIZACJI USTAWY O SPÓŁKACH AKCYJNYCH.

Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów rozpisał ankietę pisemną, domagając się od zrzeszonych organizacyj podania uwag, jakie im nastręczyły przepisy ustawy o spółkach akcyjnych, ze wskazaniem pożądanych zmian tych przepisów. Zależnie od wyników tej ankiety Centralny Związek zdecyduje, czy wystąpić o nowelizację ustawy o spółkach akcyjnych oraz o jej przeprowadzenie jeszcze przed końcem roku bieżącego, gdyż, jak wiadomo, z dn. 31 grudnia b. r. upływa 2-letni termin, w ciągu którego istniejące spółki akcyjne obowiązane są przystosować swoje statuty do przepisów nowego prawa o spółkach akcyjnych. Byłoby bowiem wskazane — o ile to będzie możliwe ze względów techniki ustawodawczej — by jeszcze przed tym terminem przeprowadzić nowelizację w potrzebnym zakresie.

Z punktu widzenia ściągania kapitałów zagranicznych do Polski w formie najodpowiedniejszej, t. j. w formie udziału w przedsiębiorstwach, a w szczególności w spółkach akcyjnych, zdaniem znawców konieczna byłaby zmiana przedewszystkiem dwu punktów następujących:

a) Obecna ustawa przewiduje, że emisja nowych akcyj musi nastąpić conajmniej po kursie nominalnym z doliczeniem wartości rezerw. Otóż zagranica nigdy tego nie zrozumie dlaczego — jeśli akcje, których nominale wynosi 100, mają kurs 50 — ma się za nową akcję płacić 100 plus odpowiednia wartość części rezerw, a więc np. plus 50, t. j. razem 150. To postanowienie w najwyższym stopniu odstrasza kapitał zagraniczny od partycypowania w polskich spółkach akcyjnych.

b) Zagranica nie może żadną miarą pogodzić się z tem postanowieniem polskiej ustawy, które ogranicza przywileje akcyj założycielskich na czas 25 lat.

ZASADNICZE ORZECZENIE NAJW. TRYBUNAŁU ADMIN. W SPRAWIE ULG PODATKOWYCH W HANDLU DETALICZNYM.

Najwyższy Trybunał Administracyjny przy rozpatrywaniu skargi właściciela masarni we Lwowie p. Sochy orzekł, że obroty przedsiębiorstw handlu detalicznego i drobnej sprzedaży artykułów pierwszej potrzeby, uważanych za artykuły, podlegające pod ulgowe stawki podatkowe, zawsze podlegają opłatom podatku przemysłowego w wysokości tylko 1 proc., niezależnie od pochodzenia towaru (czy pochodzi z własnych zakładów przemysłowo-rzemieślniczych, czy też został nabyty w innych zakładach). Ministerstwo skarbu okólnikiem z dnia 6 b. m. podało powyższe do wiadomości i zastosowania wszystkim Izbom Skarbowym i Śląskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu.

Upadłości i odroczenia wypłat

Upadłości.

Aleksander Lewinson-Górski, właśc. zakł. elektr.-radjowych pod firmą Allego, ul. Wilcza 29 a, uznany upadłym; syndyk adw. Stanisław Koziołkiewicz ul. Wilcza 45 wzywa do składania dowodów.

Eljasz Rymer, składy elektrotechn., ul. Twarda 4, uznany upadłym. Komisarzem jest sędzia K. Ambroziewicz, kuratorem St. Szapiro-Starnecki, ul. Zielna 31.

Firmie **Franciszek Janiszczak**, fabryka mebli w Swarzędzu udzielono odroczenia wypłat na przeciąg 3 miesięcy i to od 12 kwietnia 1930 do 12 lipca 1930. Nadzorcą sądowym mianowano p. Zygmunta Gizellę, zam. w Poznaniu, ul. Spokojna 11.

P. Antoniemu Wardzińskiemu, właścicielowi fabryki narzędzi stolarskich w Nakle i cegielni parowej Stopka pod Koronowem udzielono odroczenia wypłat od 14 lipca 1930 r. Zarządcą mianowano p. Wojciecha Srokę w Nakle.

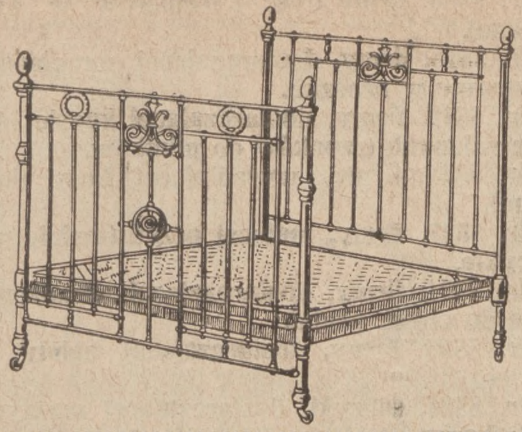
Odroczenie wypłat.

Firma handel mebli i stolarnia **Józef Nowacki** w Gniewkowie, wniosła o odroczenie wypłat. Celem rozpoznania sprawy wyznaczono termin na dzień 29 kwietnia 1930 r., o godzinie 12, w podpisanym Sądzie Powiatowym w Inowrocławiu, pokój 36.

Józefów, fabr. wyrobów drzewnych w Częstochowie, do 24. 6. rb. nadzorca adw. Jan Paciorkowski.

WŚRÓD WYDAWNICTW

Stanisław Rychliński. — „Marnotrawstwo sił i środków w przemyśle polskim". Wyniki prac Komisji Ankietowej badania warunków i kosztów produkcji oraz wymiany. Instytut Gospodarstwa Społecznego, Warszawa 1930, str. 164. — Książka ta ma na celu udostępnienie szerszym sferom całokształtu wyników prac Komisji Ankietowej, która z ramienia Rządu badała ważniejsze gałęzie przemysłu polskiego w latach 1927—1928. Wielkim brakiem sprawozdań jest to, że nie są uzupełnione tomem ogólnym, któryby ułatwiał orjentację w 15 tomach szczegółowych, obejmujących zgórą 150 arkuszy druku. Wydawnictwo Instytutu ma właśnie na celu udostępnienie materjałów, zawartych w tych 15 tomach przez dostarczenie rodzaju klucza, ułatwiającego wynalezienie poszczególnych zagadnień z zakresu polityki gospodarczej i społecznej (np. sprawy surowców, płac roboczych, kapitału zagranicznego itd.), które mogą interesować ekonomistę. Wydawnictwo Instytutu nie ogranicza się jednak do zadań, jakie winien spełniać zwykły skorowidz, stara się wydobyć na jaw pierwiastki zawarte w sprawozdaniach Komisji Ankietowej, wnioski natury ogólnej, które często były przygłuszone w samych sprawozdaniach nadmiarem materjału liczbowego.

Nowość! Nowość!

Wielkopolska Wytwórnia Łóżek Metalowych i Mebli Angielskich

„POLONJA"

Poznań, Mylna 40. Telefon 62-11

Wykonuje całkowite

angielskie sypialnie

mosiężne, niklowane i powerniksowane od najskromniejszych do najwykwintniejszych po cenach nader przystępnych i daleko przystępniejszych od sypialni meblowych.

Dogodne warunki spłaty.

Wielkopolska Centrala Żelaza

7266

Estereich i Kaczmarek

Poznań, ul. Św. Marcina 21

TELEFONY BIURA: 30 21, 33 57, 40 05. TELEFON SKŁADN.: 33 48

Dostarcza ze składu we wszystkich wymiarach i gatunkach:

Żelazo, bednarkę, dźwigary, stal resorową i narzędziową, blachy żelazne, cynkowe, ocynkowane i białe, narzędzia rolnicze, buksy, osie, podkowy, podkowce, rury gazowe i łączniki do tychże, gwoździe zwyczajne i fasonowe, emalję, garnki żelazne, ocynkowane wiadra, szpadle, szufle, widły, grabie, dziabki, kosy, sierpy oraz materjały budowlane, jak: cement, wapno, gips, trzcinę itd.

Świderki spiralne ze stali narzędziowej i szybkotnącej „BAILDONA"

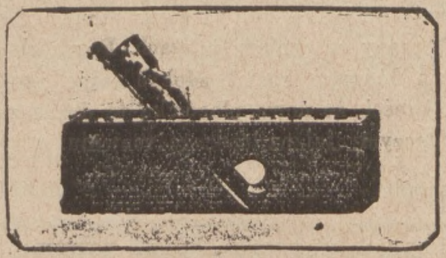
Łańcuchy dla celów gospodarczych i wędzidła.

FABR. NARZĘDZI STOL.

A. WARDZIŃSKI

NAKŁO N. NOTECIĄ

Telefon 54. Adres telegraf.: Wardziński Nakło n. N.

Wykonuje narzędzia i warsztaty dla stolarzy, bednarzy, kołodziei, cieśli i wogóle dla przemysłu drzewnego

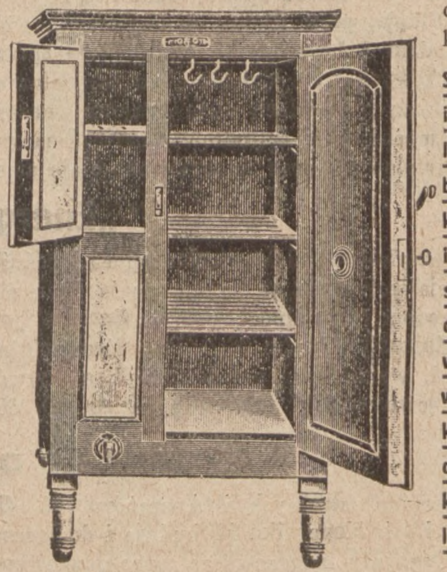
Wyroby moje zostały na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu **złotym medalem** i przez Ministerstwo dla Przemysłu i Handlu **srebrnym medalem** państwowym odznaczone.

8503m 8410

„ESTE-RA"

Stefan Radajewski
Poznań-Komandorja
ul. Warszawska. Tel. 31-49

Fabryka wyrobów blaszanych, chłodni pokojowych i automatycznych do prądu elektrycznego

oraz dostarcza wszelkie sprzęty kuchenne

Sitka do mleka, herbaty i zup; tarki do kartofli; lejki; formy do ciast, budyngu i lodu; oliwiarki; pompy do nafty, oliwy i t. p.; ogrzewacze brzuszne i do nóg; bańki do nafty białe i lakierowane; polewaczki; miary wzorcowane we wszystkich wielkościach; pudła do węgli; wanny do kąpania i prania i wiele innych artykułów.

Rury i kolana patentowe do pieców z blachy żelaznej i pocynkowanej - **Młynki do mielenia kawy** - **Lodownie wszelkich wymiarów.** 8820

? Skrzynka zapytań ?
z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 5208. hurtowni świec samochodowych marki „Boche" i „Champion".

Nr. 5243. fabryki. wyrabiającej naczynia szklane żeberkowe do akumulatorów radjowych.

Nr. 5319. firmy, która ma zastępstwo na magneta do motocykli.

Nr. 5382. firm, które produkują płytki do kopiowania (zwilżania).

Nr. 5388. zastępcy na amerykańskie opony samochodowe „Millera".

Nr. 5421. fabryki, dostarczającej wiaderka emaljowane i blaszane dekoracje dziecięce do zabawy.

Nr. 5427. dostawców na sprężyny do słoi do zapraw.

Nr. 5435. firmy, która dostarcza drzewo do robót piłeczkowych (Laubsägeholz).

Nr. 5437. fabryki wyrobów gumowych np. gumy bilardowej.

Nr. 5459. firmy dostarczającej drut platynowy średnicy 0,25 mm.

Nr. 5460. firmy, dostarczającej nowe ewtl. i używane zdatne do użytku maszyny do odlewu rur ołowianych.

Nr. 5463. firmy, wyrabiającej żaluzje z blachy falistej.

Nr. 5470. firmy, wyrabiającej dzwonki do rowerów.

Nr. 5473. fabryki, wyrabiającej areometry lewarowe do mierzenia gęstości kwasu stosowanego do akumulatorów.

Nr. 5480. firmy dykt i fornierów w Ameryce Północnej.

Nr. 5518. firmy, dostarczającej porcelanowy kit alabastrowy w proszku.

Nr. 5519. firmy, dostarczającej kapsle blaszane do drewnianych trzonków do pilników.

Nr. 5521. firmy, wyrabiającej kosy do żniw (ręczne).

Nr. 5522. firmy, mającej przedstawicielstwo na motocykle.

Nr. 5524. firmy, dostarczającej urządzenia całkowite do chem. pralni.

Nr. 5525. firmy, dostarczającej bębny benzynowe.

Nr. 5526. fabryki, dostarczającej maszynki do palenia kawy.

Nr. 5527. fabryki, dostarczającej młynki do tarcia farb wodnych.

Nr. 5528. firmy, dostarczającej resztki blachy w różnych rozmiarach o grub. 0,5—5 mm.

Nr. 5531. firmy, wyrabiającej pociągacze flaszkowe (Flaschenzüge) i pociągacze do podnoszenia (Hebenwinden).

Nr. 5532. firmy, dostarczającej „Rollbanki".

Nr. 5540. firmy, dostarczającej maszynę do podnoszenia spuszczonych oczek w pończochach.

Nr. 5541. firmy, dostarczającej kluczyki do walizek.

UPRASZA SIĘ O PODANIE:

Nr. 5276. przepisu na specjalną masę, której używali murarze przed wojną do zaklejania wzgl. reperowania szczelin i dziur w murach i fasadach domów i balkonów. Masa ta była bardzo trwała.

Nr. 5511. która firma dostarcza hurtowo guziki, względnie gałki porcelanowe do szabaśników oraz do drzwi blaszanych?

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

Nowa placówka handlowa w Lesznie (Wlkp.)

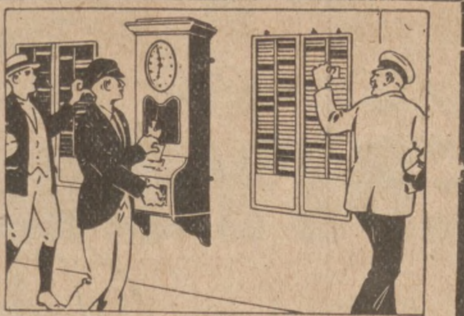
Z dniem 1 maja r. b. pp. Kazimierz Leszczyński i Sadzki powołali do życia jawną spółkę handlową i otworzyli **w Lesznie (Wlkp)., przy Rynku 2,** hurtowy handel oliwą pod firmą **Sadzki i Leszczyński, Spółka dla sprzedaży produktów naftowych.** Przedsiębiorstwo to dostarcza w większych i mniejszych ilościach oleje krajowe, maszynowe, motorowe, samochodowe, cylindrowe, naftę, benzynę i ropę po cenach kartelowych oraz importowane oleje amerykańskie samochodowe, traktorowe, cylindrowe i motorowe po cenach konkurencyjnych. Współwłaściciel firmy p. Kazimierz Leszczyński, znany jest sferom kupiectwa branży w województwach Poznańskiego i Pomorskiego, u którego musiał zdobyć sobie zaufanie. Nie ulega wątpliwości, że nowa placówka ta dozna zasłużonego poparcia. Życzymy jej najlepszego rozwoju. —p—

„Energja", Poznań

W fabrykacji artykułów elektrotechnicznych, pośród przedsiębiorstw specjalizowanych na terenie masta Poznania rozwija bardzo ożywioną działalność firma **„Energja" na Łazarzu, przy ul. Marszałka Focha 93.** Poza licznemi innemi specjalnościami, wymienione przedsiębiorstwo wytwarza i dostarcza masowo **zaciski tablicowe** na 20, 40, 60, 80 i 100 amp., dalej puszki stalowe pancerne 11, 13, 5, 16, 21, 29 i 36 mm. Wyroby firmy „Energja" wytworzone są z pierwszorzędnego materjału i odznaczają się precyzją wykonania oraz przystępnemi cenami i dlatego polecamy ją usilnie uwadze i zasłużonemu poparciu zarówno kupiectwa jak przemysłu danej branży. —p—

Przyrządy do ogrzewania i suszenia

Fabryka Ogrzewań Centralnych i Aparatów **Inż. G. H. B. Teepe w Łodzi, ul. Kopernika 40,** buduje i dostarcza prawnie chronione aparaty nagrzewacze paro-powietrzne „Radiolo", nadające się szczególnie do ogrzewania dużych pomieszczeń, do suszenia oraz odemglania. Aparaty Radiolo wykonane są z baterjami z rur żebrowych kutożelaznych i zapewniają szybkie i równomierne ogrzewanie, wskutek czego znajdują one coraz liczniejsze zastosowanie do nagrzewania sal i obszernych lokali zarówno biurowych, fabrycznych oraz handlowych. Zakłady inż. Teepe w Łodzi prócz wskazanych typów nagrzewaczy, budują zarówno poszczególne części jako też kompletne urządzenia ogrzewań centralnych. —p—

Zegary kontrolne robotnicze „Univera"

Brünsch & Co, Wiedeń IX

WIEN IX, Kolingasse 10a 8488

Zastępstwo i skład fabryk
J. SCHMID-ROOST A. G.
Oerlikon-Zurych

ŁOŻYSKA KULKOWE

do samochodów, traktorów, transmisyj, maszyn i wozów tramwajowych, polecają

DAMIC & SZULC

Artykuły techniczne 6710

Pl. 23. Stycznia 7 - **Grudziądz** - Telefon nr. 24

Biuro Techniczno-Handlowe

A. GLASER

Poznań, ulica 27 Grudnia 16, dom tylny.

Telefony: 41-16 i 50-16

Adres telegraficzny: „Technohandel"

Jeneralne Przedstawicielstwa i składnice fabryczne:
„Berson" Polska Fabryka Wyrobów Gumowych S. z o. p. w Krakowie,
Włocławska Fabryka Drutu dawn. C. Klauke Sp. Akc. we Włocławku
O. E. Domnink Mechaniczny Zakład Technicznych Tkanin we Włocławku

7281w Posiada na składzie: 5596

Pasy skórzane, z sierści wielbłądziej, konopne i bawełniane.

Płyty uszczelniające org. „Klingerit", Laserit, azbestowe i gumowe.

Szczeliwo konopne, bawełniane, azbestowe, talkowe i gumowe.

Węże gumowe tłoczące, spiralowe, do pary, parciane i parciane wewnątrz gumowe, wszelkich wymiarów.

Armatura do pary, wody i gazu.

Szkła wodowskazowe rurkowe org. „Klingera" i wazowe do oliwiarek kroplowych.

Smarownice różnych typów

Manometry oraz

Korki kontrolne.

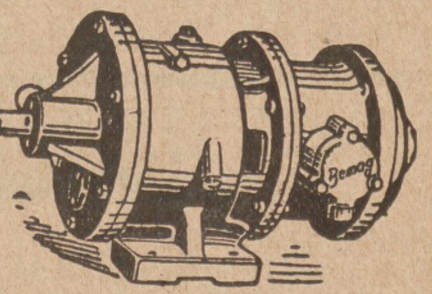
Wełna oraz **ścierki** do czyszczenia maszyn

Cyna angielska i do lutowania. Metal biały łożyskowy

Lampy i kolby benzynowe do lutowania - Szczotki stalowe
Filce techniczne - Fibra w płytach i laskach
oraz wszelkie inne ARTYKUŁY TECHNICZNE potrzebne dla przemysłu i rolnictwa.

Dostawa: do biur technicznych, kolei, cukrowni gorzelni, browarów i fabryk.

Każda modna pracownia używa do napędu maszyn każdego rodzaju tylko **napędy** redukcyjne **„BEMAG"**

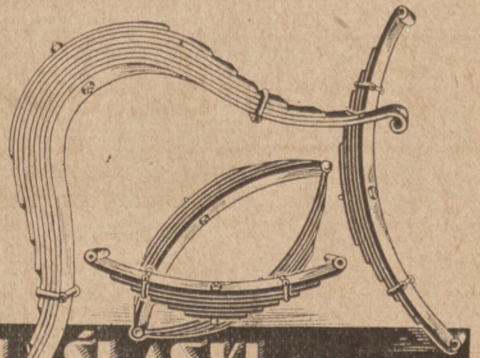

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!
Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych

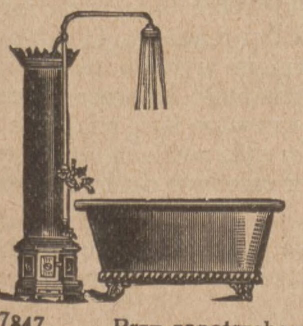
T. z o. p. — Katowice — Załęże

8433

J. ŚLĄSKI GOSTYŃ Pozn.
FABRYKA RESORÓW

A. STANEK

specjalna fabryka pieców i wanien kąpielowych wszelk. rodzaju.

8755

Poznań

ul. Małe Garbary 7 a.

Telef. 33-50, Zał. w r. 1902

7847 Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty.

„Der Eisenhändler"

Berlin SW 68, Alte Jakobstr. 156/157

Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 37-miu lat raz w tygodniu
Na życzenie numery okazowe.

Wszelkich wiadomości udziela się za nadesłaniem kosztów pocztowych
Korespondencja tylko w niemieckim języku.

Dypl. inż. MIECZYSŁAW RZĘCKI.

Racjonalizacja spalania węgla w kotłach płomiennorurowych

W eksploatacji kotłów płomiennorurowych, zauważyć można często zjawisko zanieczyszczania rur płomiennych popiołem lotnym. Wywołuje to, jak wiadomo, pogorszenie przewodnictwa cieplnego płomienicy, zmniejszając równocześnie wielkość produkcji pary. Szkodliwy wpływ takiego zanieczyszczenia staje się jasnym, o ile się uwzględni, że rury płomienne przewodzą około 80—90 proc. wywiązanego w palenisku ciepła, podczas gdy pozostałe 10—20 proc. powierzchni ogrzewalnej kotła przypada na inne części kotła.

Dla uniknięcia tych strat a w pierwszym rzędzie celem podtrzymania normalnej wydajności kotła, opracowano urządzenie dla ochrony rur płomiennych od osiadania się na nich sadzy. Jednem z takich urządzeń, które znalazło duże rozpowszechnienie, jest t. zw. kamień stabilizacyjny syst. „Carolus'a", który wbudowany do tych rur, nietylko że je ochrania przed popiołem, ale daje znaczne oszczędności na opale ze względu na racjonalniejsze przez to wyzyskanie ciepła spalin. Rury płomienne uwolnione od popiołu lotnego, ujawniają lepsze przewodnictwo cieplne, podwyższając tem samem wydajność i sprawność kotła.

Działanie tego kamienia oparte jest na zmniejszeniu przekroju rury płomiennej, celem przyspieszenia przepływających spalin, ponieważ przy zwiększonej szybkości spalin, osiągniętej kosztem ciągu o sile 1—1,5 mm. sł. wody, zapobiega się całkowicie osiadaniu popiołu lotnego w rurach.

Specjalnie opracowany kształt kamienia wywołuje wirowanie spiralne spalin, dla których przepływu w wolnej od popiołu lotnego rurze płomiennej wielokrotnie się przez to przedłuża. Spiralny przebieg spalin zbliża gorący ich rdzeń bliżej ku ściance rury płomiennej, przez co otrzymuje się znacznie lepsze wyzyskanie ciepła spalin jak również zmniejszenie temperatury gazów uchodzących do komina o 40—60 proc. Równocześnie zmniejszają się straty kominowe o 3—4 proc. Znaczenie takiego przebiegu spalin staje się bardziej zrozumiałem, o ile się uwzględni, że w zwykłych rurach płomiennych niezaopatrzonych w takie urządzenie, rdzeń spalin przepływa środkiem rury na znacznie krótszej drodze, wobec czego kocioł nie jest w stanie ujawnić przewidzianej sprawności.

Dalszą niezastąpioną zaletą tego kamienia jest przystosowywanie pracy tegoż dla spalania wtórnego. Wykonany z najlepszego materjału szamotowego, znajduje się on w czasie pracy kotła w stanie żarzenia do czerwoności, powodując dopalenie niezupełnie spalonych gazów. Posiada to szczególne znaczenie w wypadku spalania miału węglowego na rusztach z podmuchem, przy których wytworzone gazy porywają za sobą pewne ilości czystego pyłu węglowego. Przez zastosowanie dla tych wypadków kamienia stabilizacyjnego, następuje całkowite spalanie węgla, a zatem i znaczne oszczędności na opale, ponieważ uchodzące do komina gazy zawierają mniej części palnych.

Ustrój tego kamienia składa się zależnie od średnicy rury z 3, 4 wzgl. 5 części w postaci skrzydeł zaopatrzonych w wpusty złączne, dozwalające na szybkie wmontowanie kamienia do rury płomiennej. Wmontowane w ten sposób skrzydła o średnicy nieco mniejszej od rury płomiennej, leżą luźno na dolnej jej części, tworząc ku górze niewielki luz niezbędny dla ochrony tego kamienia od wpływów ewentl. kurczenia się rury płomiennej przy wygaszaniu kotła.

Ze względu na niewielki koszt tego urządzenia, amortyzuje się on w ciągu kilku miesięcy, to też poza jego dużem rozpowszechnieniem w hutnictwie, przemyśle chemicznym, włókiennictwie, browarach, mleczarniach, przy fabrykacji konserw itp., znajduje on również duże zastosowanie w cukrowniach, w których jak wiadomo, kampanja trwa zaledwie około dwa miesiące w roku.

Doświadczenia dokonane podczas eksploatacji tego urządzenia wykazały oszczędnoścsi na opale, dochodzące od 8—10 proc.

Wydobycie węgla kamiennego polskiego Górnego Śląska i jego zbyt w kraju

Wydobycie od r. 1913 do 1929.

Rok	Wydobycie ogółem		Polski Górny Śląsk (wraz z węglem odkryw.)	
	Ton	1913 =100%	Ton	1913 =100%
1913	40 985 297	100,00	31 997 906	100,00
1924	32 290 748	78,79	23 705 871	74,09
1925	29 064 899	70,92	21 450 041	67,04
1926	35 759 418	87,25	25 950 160	81,10
1927	38 031 401	92,79	27 731 025	86,66
1928	40 553 290	98,95	30 208 608	94,41
1929	46 147 611	112,60	34 143 711	106,71

Zbyt węgla kamiennego Polskiego Górnego Śląska wewnątrz kraju według odbiorców w roku 1929.

ODBIORCY	1929	
	t	%
1. Koleje żelazne	2 934 311	15,38
2. Wojskowość	215 091	1,13
3. Inne instytucje państwowe	130 792	0,68
4. Żegluga	5 352	0,03
5. Koksownie	2 478 295	12,99
6. Brykietownie	349 810	1,83
7. Kopalnie rud i kopalnie niemające węgla własnego	106 078	0,56
8. Przemysł naftowy	202 877	1,06
9. Przemysł solny	17 161	0,09
10. Przemysł metalurgiczny	1 287 306	6,75
11. Przemysł metalurgiczny innych metali	1 008 105	5,28
12. Przemysł mechaniczny i metalowy	123 411	0,65
13. Przemysł cukrowniczy	594 765	3,12
14. Przemysł włókienniczy	466 065	2,44
15. Przemysł cementowy i ceramiczny (cementownie, cegielnie, wapienniki)	895 905	4,70
16. Przemysł garbarski i przetworów zwierzęcych	34 696	0,18
17. Rolnictwo i przetwory rolne (browary, młyny, gorzelnie)	903 582	4,74
18. Przemysł chemiczny	401 160	2,10
19. Przemysł papierniczy	205 706	1,08
20. Inne gałęzie przemysłu (przemysł obróbczy drzewa, huty szklane i t. d.)	1 107 831	5,81
21. Gazownie	383 537	2,01
22. Inne instytucje miejskie (elektrownie, wodociągi, tramwaje i t. d.	1 079 121	5,66
23. Opał domowy	2 239 306	11,74
24. Pośrednicy	1 905 102	9,99
Razem	19 075 365	100,00

Rozwój polskiego przemysłu cynkowego

Rozwój tego przemysłu doskonale ilustrują załączone niżej dane statystyczne.

Rok	Wydobycie w tonach
1922	84 736
1923	96 404
1924	93 000
1925	114 339
1926	123 743
1927	150 371
1928	161 725
1929	169 032

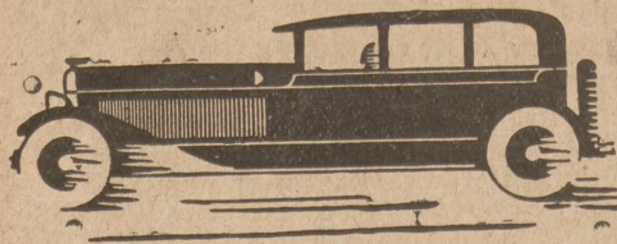
Wyzyskanie gazu ziemnego do produkcji azotniaku

W krajach, produkujących węgiel, zaznacza się dążenie przemysłu węglowego do ujęcia w własne ręce chemicznej przeróbki węgla. W Niemczech zamierzona jest budowa nowej wielkiej fabryki azotniaków, która stanowiłaby własność przedsiębiorstwa górniczego Gelsenkirchner Bergbaugesellschaft. Zamierzeniom tym stara się przeszkodzić niemiecki przemysł chemiczny, skoncernowany w olbrzymiem przedsiębiorstwie I. G. Nie jest wykluczone, że w rezultacie nastąpi bardzo silne zbliżenie pomiędzy przemysłem chemicznym z jednej, a przemysłem węglowym z drugiej strony, gdyż inaczej przemysł węglowy łatwo może stać się groźnym konkurentem przemysłu chemicznego, mając do swej dyspozycji podstawowy surowiec, jakim jest węgiel.

Koncern naftowy Shella przystępuje do budowy fabryki azotniaków w Kalifornji, przyczem stara się wyzyskać tam zamiast węgla gaz ziemny.

Wynik konkursu na krajowy silnik lotniczy

Rozpisany przed kilku miesiącami przez Departament Aeronautyki M. S. W. konkurs na krajowy silnik lotniczy, został rozstrzygnięty. Z trzech zgłoszonych silników polskiej konstrukcji, nagrodzony został motor konstrukcji majora inż. Franciszka Petera, który zdobył pierwszą nagrodę w wysokości 75 tys. zł. Dwa pozostałe silniki zdyskwalifikowano, tak, że druga nagroda w wysokości 25 tys. złotych nie została nikomu wypłacona. Odznaczony silnik maj. inż. Petera zbudował znany kierowca samochodowy inż. Henryk Liefeldt.

Dział Samochodowy

Samochodem przez pustynię Kalahari

Pustynia Kalahari w Afryce Południowej została ostatnio zwyciężona po raz pierwszy.

Pustynia ta, której szerokość wynosi przeszło 1000 km., należy do tego typu przestrzeni, których przebycie przedstawia ogromne trudności. Pustynie Sahara i Syryjska w porównaniu z pustynią Kalahari pod względem komunikacji przedstawiają się niezmiernie dodatnio, albowiem posiadają one na większej przestrzeni twardy piasek, po którym można rozwijać szybkość do 60 km. na godzinę. Pustynia zaś Kalahari jest istnym oceanem lotnego piasku, w którym zwierzęta grzęzną po kolana, a wozy po osie, jeżeli tylko zatrzymają się chociażby na małą chwilę.

Komunikacja przez pustynię Kalahari odbywa się przeważnie na osłach lub wołach. Przebycie w ten sposób pustyni zabiera od 5 do 6 tygodni czasu. Warunki podróży są tak uciążliwe, że kto zmuszony jest interesami udać się na drugi brzeg pustyni, ten wybiera drogę okólną, aby nie ryzykować podróży wprost poprzez pustynię.

Jednak dwóch śmiałków — Donald Bain i Willfred Cassere, postanowili przebyć Kalahari w samochodzie, mimo że do tej pory nikt takiego przedsięwzięcia nie zaryzykował i że doświadczeni automobiliści odradzali im to stanowczo, dowodząc, że żaden samochód nie przebrnie przez piaski pustyni, ciągnące się setki kilometrów, ponieważ trzeba będzie jechać stale na pierwszym i drugim biegu, czego żaden motor nie wytrzyma.

Gdy Bain i Cassere mimo wszystko trwali przy swem postanowieniu, oświadczono im, że w tydzień lub dwa zostanie wysłany po nich oddział ratowniczy.

Postanowienie dwóch śmiałków zostało wkrótce zrealizowane. Wybrali oni jako swego dromadera samochód Oldsmobile, zabrali odpowiednią ilość konserw, wody do picia, duży ładunek benzyny, opony zapasowe, najgłówniejsze części zamienne i, tak zaopatrzeni, wyruszyli w drogę z miejscowości Windhoek przez sam środek pustyni.

Pierwsze 150 km. nie przedstawiały zbyt wielkich trudności komunikacyjnych. Odległość pomiędzy Gobabais i Ghanzi wynoszącą około 300 km., przebyto dość łatwo, mimo, iż trzeba było przedzierać się przez pustynne zarośla.

Dalsza droga była znacznie gorsza. Po przebyciu około 600 km. podróżnicy nasi spostrzegli, że dno skrzynki z prowiantem zostało uszkodzone i większość zapasów zgubiono po drodze. Zgubiono wszystką herbatę i kawę tak, że pozostały tylko konserwy mięsne.

Każde zatrzymanie samochodu powodowało zapadanie się w piasek po osie, wobec czego unikano wedle możliwości wszelkich postojów na lotnych piaskach.

Na całej przestrzeni, wynoszącej przeszło 600 km., nie spotkano ani jednego źródła lub rzeczułki. Gdyby chłodnica nie wytrzymała tej przeprawy, to trudno przewidzieć, jakby śmiałkowie daliby sobie radę. Na szczęście samochód dopisywał pod każdym względem. Motor pracował normalnie mimo niezwykle wysoka temperatura.

Po sześciu dniach podróżnicy dotarli do Johannesburga, miasta położonego na przeciwległym krańcu pustyni, odległym od Windhoek o przeszło 1000 km.

Podczas całej podróży zmieniono tylko dwie opony, które „nawaliły" na kolczastych krzewach pustynnych. Obdrapana karoserja świadczyła, w jakich warunkach odbywała się podróż.

Wyczyn Blain'a i Cossere'a jest najwymowniejszym dowodem, że niema dzisiaj złych dróg dla nowoczesnego samochodu.

Francja na pierwszem miejscu pod względem ilości dróg

Wbrew powszechnemu mniemaniu — jak podaje Biuro Informacyjne General Motors — Stany Zjednoczone nie posiadają największej ilości dróg bitych na milę kwadratową.

Pierwsze miejsce pod tym względem zajmuje Francja, albowiem posiada ona 1 milę dróg bitych na 0.48 mil kw. Anglja stoi na drugiem miejscu — 1 milę dróg bitych na 0.49 mili kw., zaś w Stanach Zjednoczonych przypada 1 mila dróg bitych na 1.01 mili kw.

Auto — restauracja

Związki kobiece Kolonji wprowadziły w życie pewne urządzenie, które w dziedzinie opieki społecznej może odegrać poważną rolę. Jest to restauracja automobilowa. Auto to ma objeżdżać większe place budowlane, fabryki, place sportowe i odległe dzielnice podmiejskie i dostarczać tam jedzenia. Restauracja, która ma wygląd autobusu, posiada kotły na 500 litrów ciepłego jedzenia, maszynkę kawową, wodociąg, lodownię i zapasy bezalkoholowych napoi. Poza tem wydaje się również zimne potrawy i owoce po możliwie niskich cenach.

Auto - restauracja ma na celu przeciwdziałanie wpływowi szynków.

Eksport samochodów do Grecji

Grecja sprowadziła w 1929 r. 3440 samochodów o łącznej wartości około 25 miljonów złotych. Na czele eksporterów stoją Stany Zjednoczone, które dostarczyły 2491 samochodów, poczem idą Niemcy z ilością 587 samochodów oraz Francja — 175 samochodów.

Produkcja fabryki Forda w Konstantynopolu

Fabryka konstantynopolska obsługuje obecnie 20 krajów, a mianowicie: Wyspy Egejskie, Grecję, Bułgarję, Rumunję, Afganistan, Persję, Palestynę, Syrję, Mezopotamję, Somaliland, Arabję, Sudan, Egipt i Turcję. Większość robotników stanowią Turcy, lecz oprócz nich pracuje w wytwórni tej wielu pracowników Ford Motor Company.

Rząd włoski przeciw Fordowi

Prasa amerykańska podaje, że rząd włoski sprzeciwił się uzyskaniu kontroli przez Forda nad włoskiemi zakładami Isotta Fraschini, które wyrabiają luksusowe typy samochodów.

Kilka miesięcy temu przedstawiciele Forda rozpoczęli w tej sprawie rokowania, które doprowadziły do pewnego porozumienia; jednakże w sprawę wdał się rząd włoski i przeszkodził porozumieniu. Takie stanowisko rządu należy tłumaczyć tem, że fabryka J. F. prócz samochodów wyrabia też silniki lotnicze i jest jedną z dwóch tylko włoskich wytwórni, które produkcję tę należycie zorganizowały. Obecnie, ze względów wojskowych, zachodzi obawa ujemnych wpływów obcej kontroli finansowej.

Jeszcze o Fordzie

W związku z projektami Forda, który chce stworzyć szereg fabryk poza granicami Stanów Zjednoczonych, w tej liczbie i w Polsce, warto zwróeić uwagę na pracę w tych wielkich zakładach.

Otóż „Fordzista" podaje, że w marcu b. r. wykończony został trzeci miljon silników Ford Model A, który stanowi jeszcze jeden kamień milowy produkcji Ford Motor Company. Pierwszy miljon ukończony został 4 lutego 1929 r., drugi zaś — 24 czerwca tegoż roku.

Władze kupców samochodowych

Na ostatnim zebraniu Związku Kupców Branży Samochodowej w Warszawie przeprowadzono wybory, które dały wyniki następujące: Do Zarządu powołani zostali pp.: Leonard Krupka jako prezes, Józef Brandt, Gustaw Rothert i Mieczysław Szope, inż. Aleksander Potok jako członkowie; jako zastępcy pp.: Halladin z Płocka i Joachim Gerson z Łodzi. Komisję Rewizyjną Związku stanowią pp.: inż. Tadeusz Marchlewski, Henryk Scheerschmidt z Białegostoku i K. Tołłoczko z Brześcia.

Koleje wobec konkurencji autobusów

Przed kilku dniami zakończyła swe obrady w Nicei Konferencja Komisji Międzynarodowego Związku Kolei Żelaznych. Na konferencji tej poza sprawą przyznania specjalnych ułatwień na kolejach przy przewozie wydawnictw i dzienników, oraz sprawą ujednostajnienia nomenklatury towarów w komunikacji międzynarodowej, omawiano obszernie kwestję konkurencji autobusów, dającej się coraz dotkliwiej odczuwać we wszystkich krajach i powzięto w tej sprawie szereg uchwał. Po wysłuchaniu obszernych referatów przedstawicieli kolei szwajcarskich i niemieckich, postanowiono zbierać dalej materjały informacyjne w tej dziedzinie we wszystkich krajach i dostarczyć je w możliwie najkrótszym czasie referentom szwajcarskim i niemieckim dla opracowania w przyszłości jednolitego stanowiska wszystkich zarządów kolejowych w tym przedmiocie.

Poza tem konferencja powzięła uchwałę o wzajemnej wymianie wydawnictw i informacyj w zakresie turystyki. Następna konferencja odbędzie się w roku przyszłym.

Przemysł Rowerowy i Motocyklowy

Organ Związku Mechaników Samodzielnych na Polskę Zachodnią

Kto ponosi odpowiedzialność?

Kolizje z rowerzystami. — Niewłaściwe zachowanie się przechodniów. — Brak specjalnych dróg rowerowych. — Środki zaradcze.

„Rowerowa plaga w mieście!"

„Obecnie nietylko samochody i tramwaje zabijają pieszych, lecz i rowerzyści coraz częściej narażają na szwank ludzkie życie i zdrowie!

Takie tytuły artykułów znajdujemy co pewien czas w gazetach.

A treść tych artykułów?

„Na rogu ul. Wierzbowej i pl. Saskiego została pizejechana przez rower 58-letnia Fajga Krancenblumowa, która doznała potłuczenia czoła."

„Na rynku Starego Miasta róg Nowomiejskiej rowerzysta przejechał 48-letnią Konstancję Żychowiczową, która doznała poranienia głowy i prawej goleni."

„Na pl. Trzech Krzyży przed domem Nr. 14 została potrącona przez rower 65-letnia Antonina Kwiecińska, która doznała poranienia czoła i powiek."

„Wszystkie poszwankowane opatrzono w ambulatorjum Pogotowia."

Podajemy umyślnie fakty *autentyczne*. Porównajmy teraz te wypadki z wypadkami rowerowo-samochodowemi. (Autentyczne.)

„Dziś o godz. 14.20 na ul. Mokotowskiej dostał się pod samochód p. X., który jechał rowerem. Ofiarę wypadku odwiozło Pogotowie Ratunkowe do szpitala, gdzie z powodu poważnych uszkodzeń cielesnych p. X. życie zakończył."

„Onegdaj zginął tragicznie młody rowerzysta, Staś Kopa, który dostał się pod samochód N. WR. . X. Mimo natychmiastowa pomoc ofiara wypadku wyzionęła ducha w karetce Pogotowia Ratunkowego".

Jaki kontrast. Jeżeli rowerzysta wpada na jakiegoś przechodnia, te nawet mimo podeszły wiek tego ostatniego cała historja ogranicza się do kilku lekkich urazów, a poszkodowany lub poszkodowana o własnych siłach udają się do domu lub do ambulatorjum celem założenia opatrunków lub posmarowania okaleczonego miejsca jodyną. Najczęściej rozumie się kolizja z rowerzystą kończy się błahym końcem, przyczem sam rowerzysta padając, doznaje więcej szwanku, niż jego „ofiara".

A jak wygląda sprawa w kolizjach roweru z samochodem? Z przytoczonych komunikatów widzimy, że jeżeli nie śmiercią, to w każdym razie groźnem i ciężkiem kalectwem. Tylko zrzadka jakiś rowerzysta, który wpadnie pod samochód, wyjdzie zupełnie cało.

Dobrze, pocóż więc groźne tytuły, po co straszenie obywateli „plagą rowerową", jeżeli cała ta plaga nikogo nie naraża na poważny szwank? Wprost po to, że prasa codzienna musi dawać sensacyjne tytuły, aby zainteresować czytelników, a w braku rzeczywiście ważnych wydarzeń nadużywa drobnych zdarzeń. Niemałą też odpowiedzialność za „harce zdziczałych rowerzystów" ponosi bezmyślność wielu reporterów i redaktorów działów kroniki lokalnej, którym nie chce się ruszyć mózgiem i zrozumieć, że „groźne harce" spowodowane są nie przez samych rowerzystów, lecz w większości wypadków przez gapiowatość i nieostrożność chodzącej po ulicach publiczności.

Rzeczywiście, nasza publiczn. wyrobiła sobie dziwne metody, a raczej brak wszelkich metod w ustępowaniu drogi rowerzystom, którzy w takich warunkach mimo najwolniejsza i najostrożniejsza jazda, muszą od czasu do czasu wpaść na jakiegoś gapia. Jeżeli np. ktoś prowadzi samochód i widzi przed sobą grupę ludzi na jezdni, to po daniu sygnału posiada on pewność, że wszyscy przechodnie ustąpią mu miejsca. Inaczej zachowują się ludzie względem rowerzysty. Większość obywateli wogóle nie zwraca uwagi na dzwonienie, wychodząc z założenia, że rowerzysta sam się więcej boi wypadku i dlatego on, a nie przechodzeń po-

winien ustępować z drogi. Dobrze jeszcze byłoby, gdyby tej reguły trzymali się wszyscy, jednak są przechodnie więcej nerwowi, których straszy i dzwonek i którzy wtedy zaczynają harce na jezdni lub drodze. Rozumie się, że w takim wypadku rowerzysta, przyzwyczajony do objeżdżania każdego przechodnia, po naciśnięciu na dzwonek musi wpakować się wprost na tańczącego przed nim nerwowca.

To jeden i prawdopodobnie najczęstszy powód kolizyj rowerowych. Bywa jednak bardzo często, że pod rower wpadają ludzie, którzy nieoględnie schodzą z chodników i stają wprost na drodze rowerzysty, jadącego rynsztokiem. Zdarza się poza tem, że. :.... właściwie wszyscy jak to bywa i dlatego damy sobie spokój z przytaczaniem dalszych powodów, a zajmiemy się ciekawszą rzeczą, mianowicie sposobami uniknięcia wypadków rowerowych.

Najprostszem i rzeczywiście radykalnem rozwiązaniem całej sprawy byłoby stworzenie prawdziwych dróg rowerowych, o czem pisaliśmy już wielokrotnie. Ponieważ jednak uskutecznienie tego projektu jest jeszcze za górami, obecnie musimy ograniczyć się do prowadzenia celowej propagandy, zmierzającej systematycznie do wytworzenia pewnych reguł, które obowiązywałyby przechodnia przy ustępowaniu z drogi rowerzyście.

Znaczenie spawania
dla przemysłu motocyklowego i rowerowego

Łączenie metali przy pomocy spawania zyskuje dziś w przemyśle coraz większe znaczenie. Początkowo, kiedy obmyślono metody praktycznego spawania, niewymagające użycia ogniska kowalskiego i późniejszego przekuwania miejsc spojonych, sam proces spawania jeszcze niedostatecznie przestudjowany i wykonywany niezupełnie celowo, dawał często ujemne wyniki. Przyczyniło się to w dużej mierze do rozpowszechnienia się mniemania, że korzystać ze spawania można tylko w tych wypadkach, kiedy w grę nie wchodzą żadne większe siły i kiedy nie zależy nam specjalnie na mocy spojonego przedmiotu. Obecnie jednak spawanie uczyniło wielkie postępy tak, że technicy zmuszeni byli uznać jego równorzędność, a nawet wyższość w porównaniu z innemi metodami łączenia metali. Dziś przy pomocy spawania wykonywujemy najzawilsze prace, budujemy mosty, części maszyn, kadłuby samolotów, ramy samochodów itp. Szczególnie duże znaczenie dla przemysłu rowerowego i motocyklowego posiadają metody spawania, stosowane w lotnictwie, a to z powodu podobieństwa warunków pracy wielu części samolotów i różnych organów motocykla i roweru. Doświadczenia, poczynione przez przemysł lotniczy, przyczyniły się do tego, że niektórzy konstruktorzy zdecydowali się na użycie tej metody łączenia metali w wymienionych wyżej przemysłach. Czynione w tym kierunku wysiłki zostały we wielu wypadkach uwieńczone pomyślnym wynikiem, gdyż po różnych badaniach stwierdzono, że dobrze spojony styk rurkowy niczem nie ustępuje połączeniu mufowemu. Tak samo złącza różnych kątowników, blach itp. wykonane metodą spawania, wykazały swą wielką wytrzymałość. Obecnie chodzą słuchy, że kilka zagranicznych fabryk ma zamiar w jak najszerszym zakresie zastosować spawanie do budowy ram rowerowych i motocyklowych oraz innych składowych części tych maszyn.

Motocykl rozwinie 300 klm. na godzinę

Prasę techniczną obiega wiadomość, że grupa amerykańskich sportowców i techników zajmuje się bardzo poważnemi doświadczeniami z dwukołowym pojazdem typu motocyklowego o mocy 80 KM., który ma pobić dzisiejszy rekord szybkości. Chodzą słuchy, że ten potworny motocykl został wyposażony w lekki silnik lotniczy, chłodzony powietrzem, a jego karoserji nadano kształt ściśle aerodynamiczny, sprzyjający zmniejszeniu oporu powietrza.

Konkurs pod tytułem „W walce o własny motocykl"

W nr. 19 rozpoczął tygodnik „Autolot" swój ciekawy konkurs dla czytelników, znany pod podanym wyżej tytułem. Konkurs polega na rozwiązywaniu szeregu zadań, a jako nagrodę otrzyma zwycięzca nowy motocykl.

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE
POD REDAKCJĄ LEONA KOZŁOWSKIEGO.

Zależność zużycia prądu

przy licznikach skarbonkowych od wartości wrzuconej monety

Mniej zamożni konsumenci zużywają znacznie więcej prądu, jeżeli liczniki są dostosowane do monet drobnych.

Istnieją różne systemy regulacji należności za prąd. Najczęściej regulacja odbywa się w ratach miesięcznych lub kwartalnych po odczytaniu licznika przez urzędnika elektrowni, czasami też stosują inne metody jak np. wrzucenie monet do liczników skarbonkowych. Ten ostatni sposób zaczął wychodzić z użycia, do czego w znacznej mierze przyczyniła się wojenna i powojenna dewaluacja pieniędzy i związana z tem zmiana wartości pieniędzy oraz brak drobnych monet w obiegu. Przez pewien czas zdawało się nawet, że liczniki skarbonkowe muszą kompletnie zniknąć, ustępując miejsce licznikom zwykłym, odczytywanym okresowo.

Okazało się jednak, że tak mało obecnie popularne liczniki skarbonkowe posiadają pewne ważne zalety, o których nie myślano dawniej. Mianowicie stwierdzono, że regulacja dość wysokich kwartalnych lub nawet miesięcznych rachunków sprawia mniej zamożnym konsumentom znaczne trudności, tak, że zaczynają oni zalegać z uiszczaniem należności elektrowni, a po paru monitach i zamknięciu prądu, nauczeni smutnem doświadczeniem, starają się ograniczyć swą konsumcję do minimum. Inaczej sprawa przedstawia się przy licznikach skarbonkowych, obliczonych na drobną monetę. Tu konsument nie odczuwa swego rozchodu, gdyż reguluje go drobnemi ratami, a płacąc zgóry, dostosowuje się zawsze do ilości posiadanych pieniędzy. Słuszność tego rozumowania wykazują najlepiej spostrzeżenia, dokonane w Londynie. Mianowicie stwierdzono tam, że średnio zamożny konsument zużywa najwięcej prądu, jeżeli posiada licznik skarbonkowy na pensy (1 pens = 15,4 groszy), mniej, jeżeli licznik szylingowy (1 shilling = 2 zł. 12 gr), a najmniej przy liczniku do odczytywania.

I u nas w Polsce należałoby się nad tem zastanowić, tem bardziej, że nasze stosunki ekonomiczne specjalnie utrudniają ludziom oszczędzanie i posiadanie większych zapasów wolnej gotówki.

Możności rozwoju przemysłu elektrotechnicznego w Polsce

W czasie swej podróży do Ameryki, doradca finansowy rządu polskiego p. Dewey zaznajomił finansistów amerykańskich o możnościach rozwoju przemysłu polskiego, podkreślając specjalnie znaczenie przemysłu elektrotechnicznego w Polsce. Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych podjął się dostarczyć p. Deweyowi danych o poważniejszych przedsiębiorstwach tej gałązi naszej wytwórczości.

Import przyborów i maszyn elektrycznych z Niemiec

Od roku 1925 import maszyn i przyborów elektrotechnicznych z Niemiec do Polski przybrał bardzo poważne rozmiary. Jednak ze względu na kryzys ekonomiczny, przeżywany przez nas obecnie, i z powodu rozbudowy naszego własnego przemysłu elektrotechnicznego, w roku 1929 import ten uległ zmniejszeniu. Dla orjentacji podajemy, że w roku 1928 zakupiliśmy w Niemczech wyrobów elektrotechnicznych za przeszło 19 miljonów złotych, w roku 1929 na 18 i pół milj. złotych, a w roku bieżącym suma ta spadnie prawdopodobnie do połowy, jeżeli traktat handlowy temu nie przeszkodzi.

Prąd elektryczny umożliwia słuchanie wszelkich dźwięków ludziom kompletnie głuchym

Na ostatniem posiedzeniu Towarzystwa Lekarskiego w Wiedniu zademonstrował prof. dr. Jellinek, znany uczony, nowowynaleziony aparat, który przy pomocy modulowanego prądu elektrycznego umożliwia słyszenie różnych dźwięków bez pośrednictwa fal powietrznych. Przyrząd ten zaczyna działać, jeżeli prąd z mikrofonu, odpowiednio wzmocniony prześlemy do ludzkiego ciała, łącząc jeden biegun z „masą", czyli ręką, nogą lub tułowiem, a drugi — z organem słuchu lub jego najbliższą okolicą. Doświadczenia wykazały, że nawet osoby zupełnie głuche, o uszkodzonym bębenku słyszą zupełnie wyraźnie, pod warunkiem, że ich nerw słuchowy nie uległ zupełnej atrofji.

Literafon

Ciekawe połączenie odbiornika radjowego, gramofonu i fonografu.

W ostatnim czasie w Niemczech zaczyna cieszyć się powodzeniem ciekawa nowinka — aparat, łączący w sobie odbiornik radjowy, elektro-gramofon i fonograf. Zasada działania tego aparatu jest następująca: Dobry i czuły odbiornik pozwala na słuchanie dość dużej ilości radjostacyj, emisje których można produkować przy pomocy wbudowanego do skrzyni głośnika lub też utrwalać na płytach gramofonowych, które potem można reprodukować dość dużą ilość razy przy pomocy wbudowanego adaptera. Prócz „zapisywania" emisyj radjowych można też rejestrować tym aparatem przez zwykły mikrofon własny głos oraz inne dźwięki. Do zapisywania używa się specjalnych cienkich płyt z masy „celesty" lub też krążków aluminjowych i folji aluminjowej na tekturze.

Konstruktorzy nowego aparatu dość szczęśliwie wybrnęli z różnych trudności, tak, że oddawanie głosu, zapisanego na płytach, jest dość naturalne, mimo pewne zniekształcenia, nieuniknione w tak uproszczonej i „popularnej" aparaturze.

Może nowy ten przyrząd zdobędzie sobie większą popularność niż jego pierwowzory w rodzaju zwykłego fonografu, dyktofonu itp.

Postępy radjofonji niemieckiej

Jak niejednokrotnie donosiliśmy, Niemcy, których liczba radjoabonentów przekroczyła już znacznie trzy miljony, pracują całą parą nad rozbudową swojej radjofonji, mając ambicję przodować światu.

Sieć stacyj nadawczych w Niemczech zostanie, jak wiadomo, przebudowana i rozwinięta. Projektowana jest budowa 6 do 8 kolosów nadawczych o sile 60 do 100 kw. Dwa z nich znajdują się już w budowie: w Królewcu i pod Stuttgartem w Mühlacher-Dürrmen. Bodaj czy nie będą one wcześniej ukończone od nowej wielkiej centrali pod Warszawą!

Stacja pod Stuttgartem będzie wyposażona w maszty antenowe drewniane wysokości 100 (stu) metrów. Konstrukcja ta będzie rekordem niemieckim, bo dotychczas nie umiano tak wysokich budowli wznosić z drzewa. Maszty drewniane antenowe mają duże zalety przed masztami żelaznemi, nie posiadając własnej indukcji i nie chłonąc fal.

* * *

Jak rząd pruski stara się o rozwój radjofonji i jak ceni w niej narzędzie kultury (szczególnie na kresach), świadczy fakt, że część szkół w Prusiech Wschodnich otrzymała fundusze na zaopatrzenie się w lampowe odbiorniki z głośnikami. Rząd pruski zamierza wszystkie szkoły w Wschodnich Prusach wyposażyć w odbiorniki i użyć radja do celów nauki szkolnej.

Z zebrania Rady Zrzeszeń Przedsiębiorstw Radjotechnicznych

Odbyło się niedawno pierwsze posiedzenie Rady Zrzeszeń Przedsiębiorstw Radjotechnicznych, na którem dokonano wyborów Zarządu oraz Prezydjum. Do Prezydjum powołano jako prezesa inż. Emila Kühna, jako wiceprezesów inż, dyr. Romana Rudniewskiego, oraz dyr. Tadeusza Jaza. Sekretarzem Rady obrano dyr. Ignacego Szczecińskiego. Do Zarządu wybrano dyr. Rudniewskiego, dyr. Wiesenberga, dyr. Józefika, inż. Siennickiego i dyr. Szulfryta.

Po dokonaniu wyboru, omówiono stosunek Rady do M. W. K. T., rezygnując z powodu zbyt krótkiego terminu ze wspólnego i zorganizowanego wzięcia udziału. Zdecydowano natomiast wziąść udział w Jubileuszowych Targach Lwowskich.

W ciągu obrad Rada zastanawiała się nad sposobem i metodami propagandy, pogłębienia kultury radjofonicznej w społeczeństwie. Wypowiedziano zdanie, iż Zrzeszenie winno prowadzić propagandę niezależnie od poszczególnych firm, propagandę objektywną, anonimową, którąby wskazywała jedynie pożytek i użytek, płynący z radjofonji. Powstała koncepcja utworzenia specjalnego Komitetu Propagandowego, w skład którego weszłyby firmy handlowe i przemysłowe, oraz Polskie Radjo. Program prac propagandowych opracowany będzie już w krótkim czasie.

Z PRASY

„TYDZIEŃ RADJOWY“ NR. 20.

Ukazał się numer 20 „Tygodnia Radjowego“, który zawiera poza programami radjowemi następujące artykuły: Radjolist z Paryża; Stacja Nadawcza — wiersz pióra Witolda Zechentera; Na falach polskich; Fototelegrafja; Jak utrzymać akumulator w dobrym stanie? Porady techniczne: Jak załączyć głośnik elektrodynamiczny do prostownika anodowego? Jak zbudować skrzynkę do wbudowania głośnika elektrodynamicznego; Komunikaty; Dział rozrywek umysłowych.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWNICTWO „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Zwycięski pochód traktora w rolnictwie niemieckiem

Motoryzacja rolnictwa amerykańskiego a Niemcy. — Konie i traktory. — Stosunek kosztów. — Traktor triumfuje.

Racjonalizacja przemysłu niemieckiego, zapoczątkowana dopiero po wojnie światowej, a wzorowana na „cudzie gospodarczym" Stanów Zjednoczonych, dała, jak wiadomo, bardzo pomyślne pod względem gospodarczym rezultaty. Obecnie, w dobie światowego kryzysu rolniczego, staje się aktualnem rozciągnięcie procesu racjonalizacji i na rolnictwo.

Etap pierwszy, a więc chemizacja rolnictwa, czyli zaopatrzenie go w odpowiednie nawozy sztuczne i naturalne, zapoczątkowany zresztą na długo przed wojną światową, można uważać jako zakończony. Pod tym względem osiągnęło rolnictwo niemieckie wysoki, jeżeli nie najwyższy, poziom na świecie. Teraz przychodzi czas na etap następny — na jego motoryzację, czyli zastąpienie żywej siły pociągowej siłą maszynową. I znowu działa tu fascynująco przykład krajów amerykańskich, już nietylko Stanów, ale i Kanady i Argentyny, gdzie nieliczna i droga siła robocza z jednej strony, a stepowy charakter ziemi z drugiej, powoduje ów triumfalny pochód maszyny w rolnictwie.

Dość wspomnieć, iż w samych tylko Stanach Zjednoczonych zmalała liczba zwierząt pociągowych w ciągu okresu 1920 — 1928 o 6 i jedną czwartą milj., ustępując miejsce maszynie. Natomiast w Niemczech liczba koni, o ile chodzi o rolnictwo, porównując obliczenia z 1925 r. z danemi spisu z 1907 roku, nietylko nie zmalała, ale nawet poważnie wzrosła, bo o 23.1 proc.

Ogółem zatrudnia rolnictwo niemieckie 3 i pół milj. koni, obok pół milj. najczęściej używanych wołów roboczych. Liczba traktorów jest minimalna, zastąpienie siły żywej maszynową ma miejsce w mieście i przemyśle, rolnictwo stoi jeszcze zdala od tego procesu.

Jakie czynniki mogą wpłynąć na zmianę w tej dziedzinie?

Robotników rolnych jest w Niemczech brak, mimo chroniczne bezrobocie w mieście. Do robót sezonowych sprowadza się robotników z Polski — około 100 tys. rocznie, jednak obsługa zwierząt pociągowych, zwłaszcza koni, wymaga całorocznej służby. I, jak dotąd, robotnicy, zwłaszcza lepsi, służby tej, która nie daje żadnych perspektyw wybicia się, unikają. Zgoła inaczej przedstawia się sprawa przy traktorach. Do tej roboty garnie się właśnie robotnik inteligentniejszy, możność zdobycia odpowiedniej siły jest tu o wiele łatwiejsza, bardziej możliwa jest wymiana ludzi pracy między miastem i wsią.

To jeden moment. Drugi znacznie poważniejszy — to sprawa żywności dla zwierząt. Konie w Niemczech zjadają prawie całkowitą produkcję owsa, zasianego na przestrzeni 3 i pół milj. ha. Wobec tego, iż żyto zasiane jest na obszarze 4,6 milj. ha, pszenica na 1,7 milj. ha, jęczmień na 1,5 milj. ha, żywność dla koni, o ile chodzi tylko o owies, absorbuje 17 proc. wszystkich uprawianych gruntów. Siana konsumują konie 5 i pół miljona ton rocznie, co odpowiada powierzchni łąk równej 1.5 milj. ha. Wobec tego, iż ogólna powierzchnia łąk w Niemczech wynosi 5 i pół milj. ha, żywność dla koni absorbuje 27,5 proc. powierzchni łąk. Usunięcie żywej siły pociągowej i zastąpienie jej maszynową, może zwolnić przeszło 5 milj. ha. nadającej się do uprawy ziemi, naogół lepszej (owies) od tej, którą się bierze pod uprawę żyta.

Przejdźmy zkolei do omówienia sprawy rentowności i kosztów. Motoryzacja rolnictwa niemieckiego zaczęła się już w okresie inflacji i stabilizacji, ustała naskutek szeregu niesprzyjających warunków. Traktory były bardzo kosztowne, typów było coniemiara, kredyt drogi, organizacja reperacji nieodpowiednia, to wszystko raziło rolników do kontynuowania tej akcji.

W ciągu ostatnich lat stosunki w tej dziedzinie radykalnie się zmieniły. Na rynku niemieckim pozostały tylko 2 typy krajowej produkcji: jeden pędzony olejami ciężkiemi, drugi — lekkiemi paliwami, których cena określona jest przez konkurencję amerykańską na maksimum RM. 6.000. Tyle bowiem kosztuje najlepszy amerykański traktor International Harvester Company. Ale i tu widzimy postęp. Ford buduje w Irlandji fabrykę traktorów, których cena ma wynosić tylko RM. 4.365, tak, i fabryki niemieckie będą musiały odpowiednio obniżyć górną granicę ceny. Obecnie kosztuje traktor na ropę naftową o sile 28 KM. RM. 6.300. Może on na średnim gruncie w ciągu 12 godzin pracy zaorać 2 i pół ha. na głębokość 18—20 cm., co odpowiada pracy 12—14 koni.

Jak przedstawia się stosunek kosztów w obu wypadkach?

Utrzymanie pary koni kosztuje rocznie ok. RM. 3.600 łącznie z obsługą, odpisem amortyzacyjnym, oprocentowaniem itd., zaczem 4 konie odpowiadają sumie powyżej RM. 7.000. Obliczając koszt dziennej 12-godzinnej pracy traktora łącznie ze wszystkiem na RM. 50, otrzymamy przy 125 dniach RM. 6.250. Rentowność jest, jak widzimy, po stronie traktora, pamiętajmy jednak, że pozostaje jeszcze możność zużycia go na roboty nocne w ciągu pozostałych 12 godzin, co już ma nieraz miejsce. Pozostaje dalej możliwość kombinowania traktorów z autami ciężarowemi, ażeby i w dziedzinie transportu wykorzystać maszynę tak jak rolnik dzisiaj wykorzystuje konie. Oczywiście, to wszystko wzmaga rentowność traktora; obniżenie jego ceny RM. 4.000 będzie musiało, zdaniem prof. Brandta, zapoczątkować jego zwycięski pochód w rolnictwie niemieckiem. W pierwszym rzędzie zaczną z niego korzystać wszystkie gospodarstwa powyżej 100 ha. których liczba wynosi 18.669, a gdzie się go już spotyka. Ale i gospodarstwa chłopskie zaczną przechodzić na pracę traktorami, gdy tylko powstaną przedsiębiorstwa, wynajmujące je, względnie wykonywujące dane roboty na zamówienie, gdy wreszcie powstaną odpowiednie spółdzielnie traktorowe. Zwłaszcza, iż umożliwi im to, przez skrócenie czasu pracy we własnem gospodarstwie, wynajmowanie się do pracy w innych większych gospodarstwach.

J. B.

Dynamika pługa traktorowego

(Dokończenie.)

Na zakończenie o niedokładnościach, występujących przy wskazaniach dynamometrycznych u sprężynowych siłomierzy samopiszących, należy jeszcze nadmienić, że napęd obracających się bębenków, na których nawinięty jest papier, może być uskuteczniony przy pomocy dodatkowego kółka, toczącego się po dnie brózdy lub przez obracającą się szpulę, na której nawinięty jest sznur, jednym swym końcem utwierdzony do wbitego w ziemię palika, lub też przy pomocy mechanizmu zegarowego.

W pierwszych dwóch wypadkach napędu prędkość obwodowa obracających się bębenków, wskutek poślizgu kółka napędnego lub sztywności sznura, nie odpowiada zazwyczaj (w przeniesieniu) prędkości ruchu pługa.

Wobec powyższych niedokładności, występujących przy zastosowaniu siłomierzy sprężynowych, nie można bezkrytycznie przyjmować ścisłości danych, otrzymanych z pomiarów dynamometrami sprężynowemi. Rodzaju struktury gleby dotąd nie zdołano posegregować, ani uchwycić w pewne normy procentowe lub inne stosunki liczbowe[1]). Z drugiej zaś strony jasnem jest, że wartość zatraty mocy pociągowej zależną jest między innemi i od danej struktury ziemi. Dane z pomiarów dynamometrycznych mogą służyć dla pewnych porównań i wyciągania niektórych ogólnych wniosków, dotyczących dynamiki pługa, względnie siły pociągowej ciągówki [2]).

Wskutek rozmaitych, a nieprzewidzianych zmian oporów, które to zmiany bardzo często występują podczas orki, a więc wskutek częstych i znacznych zmian warunków pracy narzędzia, należy przeprowadzić możliwie jak najwięcej pomiarów, aby następnie móc się zorjentować co do związków dynamicznych, zachodzących podczas pracy narzędzia w ziemi. Metody obliczania samych wykresów dynamometrycznych są opracowane i nie przedstawiają większych trudności [3]).

Prof. Gorjaczkin [4]) proponuje dla porównania zapotrzebowania siły pociągowej dla trzech głębokości orki (płytka, średnia i głęboka) i dla trzech prędkości ruchu pługa traktorowego (max, med i min) wykonać minimalnie po trzy pomiary dynamometryczne, czyli razem 27 pomiarów. Nie wiemy, jak prędko i w jakim stopniu występują stałe odkształcenia sprężyny w siłomierzu, zbudowanym we własnej pracowni Akademji Rolniczej w Moskwie, jednak przy zastosowaniu siłomierzy, znajdujących się w tutejszej pracowni maszynoznawstwa, ilość powtórzeń dla każdego poszczególnego wypadku musiała wynosić conajmniej pięć, aby móc uwzględnić błędy pomiarowe.

Oprócz siłomierzy sprężynowych istnieją jeszcze siłomierze hydrauliczne, używane więcej dla technicznych badań materjałów. Działanie ich w ogólnym zarysie polega na tem, że zamiast rozciągania sprężyny występuje ściskanie tłoczkami cieczy, znajdującej się w cylindrze. Ponieważ ciecze są naogół mało ściśliwe, więc siłomierze hydrauliczne, przypuszczalnie, mogą być budowane dla wielkiej siły pociągowej. Nie mając sposobności dotychczas zastosowania przy pomiarach dynamometrów hydrauliczn., nie można nic konkretnego o nich wypowiedzieć. Jednak i w tych dynamometrach muszą zachodzić pewne niedokładności, ponieważ stopień ściśliwości cieczy zależny jest od temperatury otoczenia. Poza tem w siłomierzach hydraulicznych zachodzi tarcie między tłoczkami, a wewnętrzną ścianką cylindra z cieczą. Wartość tego tarcia zwiększy się przypuszczalnie wtedy, gdy kierunek siły pociągowej nie będzie nakrywać się z kierunkiem osi cylindra. *(„Maszyny Rolnicze".)*

---

[1]) Liczbowe uchwycenie jakości struktury gleby proponuje prof. Pigulewski („Izwiestja oddieła maszinowiedlienilja G. J. O. A.", Leningrad 1927).

[2]) Naprz. w dziale o wynikach prób polowych z ciągówką czołgową „Cletrac".

[3]) Naprz. prof. Benno Martiny: „Zugkraftmessungen an Bodenbearbeitungsgeräten", Mitt. V. L. Masch.-Prüf.-Anstalten 1911.

[4]) Prof. Gorjaczkin: „Racjonalnaja formuła dla siły tjag pługow (konnych i traktornych)". Moskwa 1925.

Czy dobra mechaniczna uprawa roli jest konieczna?

Na to pytanie już wiele się rozpisywano po pismach rolniczych, a jednak jest jeszcze wiele rolników, którzy dobrą mechaniczną uprawę roli mało doceniają.

Ażeby rośliny mogły wydawać jak największe plony, dobra mechaniczna uprawa roli, bądź to pługiem, radłem, broną, wałem i łopatą jest konieczna, gdyż ma na celu wytworzenie najpomyślniejszych warunków dla życia i rozwoju roślin uprawnych.

Dobra uprawa oczyszcza rolę z chwastów. Przykryte bowiem warstwą pulchnej ziemi nasiona chwa-

Młocarnie szerokomłotne VISTULA
Młocarnie z przymykami
Młocarnie z wałami do gładkiej słomy
Walce, kieraty
Siekacze do buraków
Sortowniki ziemniaków 5803 t
Maszyny do czyszczenia zboża
Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach
Sieczkarnie tarczowe
Koła transmisyjne
Pompy do gnojówki z rurą stalową i wyjmującemi wentylami
Szufle ziemne do transportowania ziemi
wykonuje jako długoletnią specjalność

A. P. Muscate

Fabryka Maszyn Sp. z o. p.
TCZEW (Pomorze)

6437

Łazarski, Bergmann i S-ka

Sp. z o. o.

Poznań, ul. Zwierzyniecka 8. Telefon 6175

Generalna reprezentacja największej fabryki na świecie części do maszyn

P. D. Rasspe Söhne, Solingen.

Części zapasowe
do żniwnych i in. maszyn rolniczych

Olbrzymie zapasy wszelkich części do kosiarek, żniwiarek i wiązałek wszystkich systemów — do siewników Westfalia — siewników rzędowych — opełaczy różnych systemów — do kultywatorów, grabi konnych i przetrząsaczy, noże do sieczkarń i do siekaczy do buraków, sztyfty do młocarń maneżowych, do bukowników do koniczyny, listwy bijakowe i inne części do młocarń parowych, łożyska kulkowe i rolkowe — sprężyny, nity — śruby. Wszelkie piły dla rolnictwa i przemysłu. Lemiesze i odkładnie — Windy. Lewary, ręczne opełacze, toczaki etc.

Zastępstwo główne na Wielkopolskę i Pomorze samochodów i części do nich francuskiej fabryki „Mathis"

6177

Odlewy lano-kute

(Temperguss)
w pierwszorzędnej jakości, dające się zginać i skręcać **na zimno** do jaknajdalej idących granic

wykonuje podług modeli, wzorów i rysunków
Odlewnia żelaza lano - kutego i zwyczajnego szarego

B. Kołodziejczyk i S-ka
POZNAŃ - Górczyn, ulica Sielska 6.
Telefon 6296 i 6433.

PALENISKA

do lokomobil i lokomotyw płużnych
ściany gardzielowe, ściany sitowe
oraz wszelkie prace
kotlarskie
wykonuje

Centrala Pługów Parowych T. z o. p.
FABRYKA MASZYN i KOTLARNIA
Poznań
św. Wawrzyńca 36
Telef.: 6117, 6950 Adr. telegr.: Centropług

7727

„IDEAŁ"

nóż do krajania słomy na ściółkę

tani — praktyczny — trwały
Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z o. p. Fabryka Maszyn
Poznań, św. Wawrzyńca 36. Telefon 6117 i 6950

stów łatwiej kiełkują. W roli dobrze zaprawionej korzonki roślin uprawnych mogą się lepiej rozwijać i pokarmy roślinne z gleby czerpać, wskutek czego są w stanie wytworzyć silniejszą roślinę i drobniejsze ziarno. Należy jednak pamiętać, by rola nie była znowu zanadto rozpylona, gdyż taki stan roli jest również szkodliwy dla roślin.

Dobra uprawa roli ułatwia korzonkom rośliny łatwy dostęp powietrza i wilgoci i wpływa korzystnie na ogrzanie się ziemi, wytwarza bowiem budowę gruzełkowatą. Ziemia zgruźlona składa się z większych i mniejszych bryłek luźno ułożonych, pomiędzy któremi powietrze, ciepło i woda mogą swobodnie krążyć. Wierzchnia warstwa takiej roli z wiosną łatwiej obsycha — wskutek czego można i wcześniej zasiew wykonać, co znowu wpływa korzystnie na plon.

W roli dobrze uprawionej obornik i nawozy zielone łatwiej i prędzej się rozkładają, gdyż bakterje powodujące rozkład materji organicznej, w takiej roli znajdują się we wielkiej ilości i silniej się rozwijają, co dla nas jest znowu bardzo korzystne.

W obecnych, dla rolnika ciężkich czasach, kiedy brak gotówki utrudnia nabycie dostatecznych ilości drogich nawozów sztucznych, starajmy się właśnie przez dobrą uprawę mechaniczną dochód z roli mimo to powiększyć bez wkładu gotówki.

Zakup maszyn rolniczych
przez Rumunję

Rumuńskie Ministerstwo Rolnictwa prowadzi systematyczny zakup maszyn rolniczych. Ministerstwo czyni starania, aby z jednej strony ustalić odnośne typy maszyn, które mają być stale zakupywane w większych partjach, z drugiej strony, aby oprzeć zakupy na jednolitych warunkach.

Według dotychczasowych przepisów, przy dostawie wypłacane jest 25 proc. zapłaty, reszta zaś należności wypłacana jest ratami w okresie sześcioletnim, przy gwarancji państwowej.

Ponieważ w okresie zamówień wiosennych, które zostały zakończone w ubiegłym miesiącu, udział Polski był bardzo niewielki, przeto zwracamy uwagę naszych fabryk maszyn rolniczych, że w chwili obecnej ustalone są w Ministerstwie Rolnictwa w Bukareszcie kontyngenty i typy maszyn, które mają być zakupione w jesieni roku bieżącego.

Fabryki, interesujące się tą sprawą, mogą otrzymać wyczerpujące informacje u radcy handlowego R. P. w Bukareszcie, lub w Konsulacie R. P. w Bukareszcie.

Najkorzystniejsze źródło zakupu dla odsprzedających

Apel do krajowego przemysłu budowlanego

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji materjałów budowlanych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWNICTWO „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Budownictwo szkieletowe w Polsce

Śląskie „drapacze chmur".

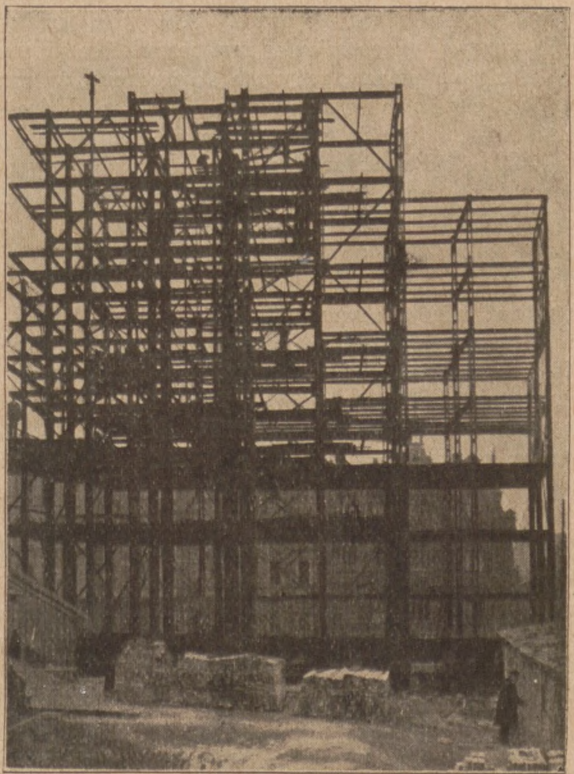
Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach przystąpi wkrótce do budowy kolosalnego jak na nasze stosunki gmachu urzędów skarbowych o 15 piętrach, z tego 13 mieszkalnych.

Niewątpliwie projektowany budynek o wysokości ca. 50 metrów będzie w Polsce najwyższym drapaczem chmur, opartym na zastosowaniu konstrukcji żelaznej. Architektonicznie z nim będzie związany gmach sześcio-piętrowy, mieszczący biura urzędów skarbowych. Szkielet jednego i drugiego tworzy konstrukcja żelazna. Gmach ten dostarczy 80 pomieszczeń biurowych, co pozwoli na zwolnienie szeregu prywatnych lokalów, w których się mieszczą dotychczas urzędy skarbowe. Pierwszym domem mieszkalnym w Polsce, w którym zastosowano szkielet żelazny jako zasadniczą konstrukcję, jest obecnie budujący się 7-mio piętrowy dom dla profesorów szkół techn. przy ul. Wojewódzkiej w Katowicach. Przed zimą b. r. w domu tym będzie gotowych do użytku 19 mieszkań 2 i 4-pokojowych, pokoje kawalerskie oraz lokal restauracyjny. Gmachy te wznosząc się wysoko ponad dachy będą świadczyły o szybkiej amerykanizacji G. Śląska.

Jak widzimy szkielet żelazny zjawił się również i w naszem budownictwie. W Ameryce wysokie gmachy t. zw. „drapacze chmur" skonstruowane są najczęściej przy zastosowaniu szkieletu żelaznego. W większych miastach Europy Zachodniej powstaje coraz więcej potężnych budynków szkieletowych, które mieszczą się w śródmieściu i rosną w górę z powodu drożyzny parcel.

Powszechna dążność do zracjonalizowania budownictwa zyskuje nawet w konserwatywnych kołach coraz więcej zwolenników dla budownictwa szkieletowego.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że budowa szkieletowa przyjmuje się coraz więcej z powodu jej celowości i ekonomiczności. Dla wielkich gmachów biurowych, przemysłowych, szkół, szpitali, hoteli itp., przy których kładzie się specjalny nacisk na jasne sale, konstrukcja żelazna jest najodpowiedniejsza. Warunkiem zmniejszenia czasokresu budowy jest zastosowanie większych, a stosunkowo lekkich i znormalizowanych jednostek budowlanych oraz przenoszenie prac przygotowawczych przy poszczególnych częściach domu do warsztatów lub fabryk. Dla wypełnienia ścian używa się obecnie, prócz cegły pustakowej, płyt z lekkich i posiadających wysokie wartości termiczne materjałów zastępczych. Montaż konstrukcji może się odbywać pomimo silne mrozy, przyczem krótki czas budowy daje możność szybkiego wycofania kapitału. Po zmontowaniu konstrukcji żelaznej można natychmiast przystąpić do wykonania dachu, tak, że dalsza budowa może się już odbywać jednocześnie na wszystkich piętrach pod ochroną przed wpływami atmosferycznemi. Dla zatrudnienia robotników budowlanych zmienia się wtedy zupełnie sytuacja, która musi się korzystnie odbić na bezrobociu sezonowem. Podział na pracę warsztatową i montażową pozwala m. i. na budowanie robotnikami niefachowemi. Na miejscu budowy odbywa się tylko montaż gotowych znormalizowanych części budowy. Z wyżej wyszczególnionych powodów szkielet żelazny stosowany jest nietylko w wielkiem lecz i małem budownictwie.

Szkielet Domu Profesorów Szkół Zawodowych, budowany w Katowicach przy ul. Wojewódzkiej.

Na podstawie licznych przykładów budownictwa opartego na zastosowaniu konstrukcji żelaznej należy stwierdzić, że żelazo umożliwia nadanie mu najpiękniejszych kształtów. Architekt i inżynier mogą dać swej fantazji nieskrępowany upust w zakresie pomysłów nowoczesnego stylu w budownictwie wysokich domów, gdzie prostota i celowość wzajemnie się uzupełniają.

Pożyczka budowlana

Pogłoski o zamierzonem rozpisaniu pożyczki budowlanej znalazły potwierdzenie.

Pożyczka ta będzie miała charakter pożyczki premjowej ze względu na popularność tego rodzaju papierów. Jest ona obliczona na szeroki zbyt, bo obligacje opiewają na 50 zł. Oprocentowanie jest niskie — 3 od sta, na premje przeznaczono rocznie 2 miljony zł. Losowanie odbywać się będzie co kwartał — 1 lutego, 1 maja, 1 sierpnia i 1 listopada. Na każde losowanie przypadnie 112 premij w wysokości łącznej pół milj. zł, a mianowicie: 1 premja w wysokści 250 tys. zł, 1 premja w wysok. 50 tys. zł, 10 premij po 10 tys. i 100 po tysiącu zł. Pożyczka ma wynosić 50 milj. zł, w złocie (premje i procenty również w złotych w złocie), ma być spłacona w całości po 20 latach, jednak z prawem przedterminowego wykupu po 10 latach. Utworzył się już pod egidą P. K. O. specjalny syndykat gwarancyjny, złożony z 14 najpoważniejszych banków państwowych i prywatnych.

Na czele Syndykatu stoją P. K. O., Bank Handlowy w Warszawie, Bank Dyskontowy Warszawski, Bank Powszechny Związkowy, Bank Zachodni, które zaprosiły do udziału Akcyjny Bank Hipoteczny, Bank Angielsko-Polski, Bank Cukrownictwa, Bank Francusko-Polski, Bank Związku Spółek Zarobkowych, Polski Bank Przemysłowy, Powszechny Bank Kredytowy, Bank Towarzystw Spółdzielczych i Dom Bankowy Szereszewski. Pożyczka ta ma być oprocentowana na 3 proc. i podobnie, jak przy dolarówce, wypłata jej nastąpi jednorazowo po upływie terminu.

Na pierwszem posiedzeniu Syndykatu, które się odbyło, dnia 9 maja r. b., przyjęto umowę syndykacką oraz projekt umowy z Mministrem Skarbu w sprawie sprzedaży przez Syndykat całkowitej kwoty pierwszej serji emitowanej pożyczki. Zapisy na obligacje powyższej pożyczki przyjmować będą instytucje wchodzące w skład Syndykatu i ich oddziały oraz wszystkie urzędy pocztowe na terenie państwa. Całą wyłożoną kwotę pożyczki w sumie 50 milj. zł w złocie banki pokryły ze znaczną nadwyżką.

WIADOMOŚCI DROBNE

ZJAZD BUDOWNICZYCH OKRĘGU GRUDZIĄDZKIEGO.

Na zjeździe budowniczych okręgu grudziądzkiego uchwalono — na wniosek prezydenta tutejszej Izby Rzemieślniczej p. Jakubowskiego — utworzyć związek cechów murarsko-ciesielskich na Pomorzu. Poza tem omówiono obszernie sprawę uruchomienia funduszów ubezpieczeniowych na akcję budowlaną, przyczem stwierdzono, że sprawa ta pozostaje chwilowo jeszcze w stadjum projektów. Po uruchomieniu funduszów nastąpić musi rozpisanie przetargów, tak, że akcja budowlana — w najlepszym wypadku — rozpocząć się może dopiero u schyłku tegorocznego sezonu.

BUDOWA ULIC W GDYNI.

Magistrat miasta zawarł umowę z firmą „Polski Asfalt" w Warszawie, która na czteroletni kredyt wybrukuje krajową kostką 4 kilometry szosy Gdańskiej, ulice św. Jańską, Portową, Derdowskiego, Witomińską i Nadbrzeżną. Objekt umowy wynosi około 1,4 milj. zł.

Jeszcze w tym miesiącu firma „Polski Asfalt" przystąpić ma do asfaltowania ulicy Podjazdowej i 10 Lutego.

WZROST EKSPORTU CEMENTU.

Eksport cementu z Polski w marcu rb. wyniósł 4.959 ton, czyli wzrósł w porównaniu z marcem 1929 r. przeszło trzykrotnie. — W okresie styczeń-marzec 1930 r. same tylko fabryki cementu (bez składów) wywiozły 17.424 ton cementu wobec 6.984 ton w analogicznym okresie roku ub.

BRAK OLSZYNY NA DYKTY I FORNIERY.

Warunki istnienia fabryk fornierów stają się coraz trudniejsze wobec braku podaży olszyny i jej nader wysokich cen. Czternaście fabryk fornierów i dykt, należących do związku zawodowego, powinno zużywać rocznie około 300.000 ton olszyny, lecz w rzeczywistości wobec braku surowca zużywa go mniej znacznie, a produkcja przytem, wobec wygórowanych cen mało się opłaca. Obecne doraźne zapotrzebowanie fabryk fornierów wynosi ok. 50.000 ton olszyny, z czego połowę, jak sądzą fabrykanci, mogłyby dostarczyć dyrekcje lasów państwowych. Ilość ta uważana jest za niezbędną dla utrzymania nadal w ruchu wszystkich fabryk fornierów i dykt.

NOWY TANI SPOSÓB OGRZEWANIA.

Po długoletnich doświadczeniach udało się Józefowi Mimie, majstrowi kaflarskiemu w Krakowie, ujarzmić ciepło, które odpływało z dymem do komina. Aby ogrzać obszerny pokój, salę szkolną lub gimnastyczną, wystarczy spalić od 3—5 kg. węgla lub drzewa. Ogrzewanie pokoju piecem tego systemu różni się od zwykłego pieca tem, że ciepłe powietrze ogrzewa pokój od podłogi w górę a nie od sufitu w dół. Dalej, gdy na ogrzanie sali sądowej, szkolnej, czy wielkiej poczekalni na dworcu kolejowym trzeba spalić kilka wiaderek węgli dziennie po 50 kilo, to dla pieca Mimy wystarczy 5 kilo węgla lub drzewa. — Palenie węgla lub drzewa odbywa się w ten sam sposób, jak i w piecu zwyczajnym. Piec ten ma tę zaletę, że może obsuszać wilgotne mury przyziemne. Ogrzewa on nie tylko pokój przez dolne otwory, ale i sam sobą, jak każdy zwyczajny piec kaflowy. Ogrzanie sali szpitalnej o pojemności 444 metrów sześciennych trwa 25 minut.

EUROPEJSKI KARTEL PRODUCENTÓW AZBESTU I CEMENTU.

Zawarty ostatnio związek pomiędzy angielskim Turner Co. i United Asbestos Co. dąży do utworzenia europejskiego kartelu wytwórców asbestu i cementu, w skład'ie Niemiec, Holandji, Francji, Belgji, Szwajcarji, Austrji, Węgier, Włoch, Hiszpanji i Czechosłowacji. Zadaniem kartelu ma być uregulowanie zakupu surowca, organizacja eksportu i wzajemna wymiana zdobytych doświadczeń i postępów techniki.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Warszawa, 17. 5. Na rynku materjałów budowlanych płacono przy warunkach wekslowych za 1000 sztuk loco cegielnia podmiejska. Cegła 70—80, fracht 15—20, razem franco wagon Warszawa 90—95, zwózka na budowę 10—15, razem więc cena cegły loco budowa wynosi 100—105 zł, cegła górnośląska loco cegielnia G. Śląsk kosztuje 60—68 zł, plus fracht do Warszawy 32—35, loco budowa cegła śląska kalkuluje się 100—105, cegła częstochowska loco cegielnie częstochowskie 60—65, fracht 30, loco budowa 105—110. Cegła dziurawka za 1000 sztuk 108—110 zł, franco budowa. Dachówka franco budowa za 1000 sztuk karpiówka 160—175 zł franco wagon Warszawa, dachówka falcówka. Kafle białe loco skład Warszawa 0.50—0.55, podwójne (winkle i karnesy) 1—1.10. Cement tylko za gotówkę, zasadnicza cena Syndykatu franco wagon Warszawa za 100 kg. wynosi 9.50, cena więc beczki 200 kg. w Warszawie wyniesie 9.50, plus 9.50, plus opakowanie 3.80, plus stemple i podstawienie wagonu 0.25, razem 23.05 zł, doliczając do tego 1 zł zwózkę na skład i zarobek hurtownika, oraz podatek obrotowy, dojdzie do ceny loco skład 26.50, loco budowa 27.50, cena beczki 180 kg. wyniesie odpowiednio 24.50 i 25, w opakowaniu papierowem cement kalkuluje się taniej, a mianowicie ponieważ worek na 50 kg. kosztuje tylko 0.55 plus 6 groszy stempel, to 50 kg. cementu w worku pap. 5.39 zł, a 200 kg. 21.45 zł, loco skład 22.25, łącznie z podatkiem i zarobkiem 25. Wapno różnych gatunków franco wagon Warszawa za 100 kg. Kadzielnia kielecka I gat. 6, II gat. 5.40, III gat. 5. Jaworznia kielecka I gat. 5.40. Zagórze kieleckie 5, Wietrznia kielecka 5.20, Chęciny kieleckie I gat. 5.40, Rudniki — Rędziny częstochowskie 4.75, sosnowieckie I gat. 4.80 i Piechcin poznański 4.85. Zwóz wapna na skład i ze składu na budowę kosztują 2, tak, że cena najlepszego wapna loco budowa dochodzi do 7.50 — maximum 8, wapna lasowane za 1 m. sześc. z dostawą na budowę 45—50 zł, stare lasowane, mające conajmniej rok oddawane jest w cenie minimum 50 zł, a młodsze 45 zł. Gips solwayski za 100 kg. loco skład: murarski 11, sztukatorski 12, modelarski 13, a alabastrowy 17, wszystkie te gatunki loco budowa o 1 zł. drożej. Gips kielecki jest znacznie tańszy i kalkuluje się od 2 do 3 zł. na worku 100 kg. taniej, co do wapna, to w okresie zimowym składy otrzymują 10 proc. rabatu od wapienników, nie licząc skonta gotówkowego, które otrzymują składy oprócz tego. Ruch budowlany w roku bieżącym jest minimalny i wskutek tego zapotrzebowanie na materjały budowlane niewielkie. Ceny utrzymują się na niezmienionym poziomie.

Poznań, 17. 5. Związek Poznańskich Cegielni, Sp. z o. o., notuje za 1000 sztuk loco cegielnia cegłę iłową 63, dziurawkę 70, „Kleina Foerstera" 120, „Westfala" 12-stka 260, „Westfala" 15-stka 270, płyty ścienne 180, dachówka 150, kliny duże 275, kliny krótkie 250, gąsiory 1200, dreny 1 i pół ca. 77, 2 ca. 105, 3 ca. 190, 4 ca. 300, 5 ca. 450, 6 ca. 620, 7 ca. 1000 i 8 ca. 1400. Fabryka Wyrobów Ceramicznych Krotoszyn-Przysieka, S. A. notuje za 1000 sztuk loco wagon fabr. z opakowaniem: cegłę 65—85, oraz tonówkę I kl. 70—85, licówkę 90 do 110, dachówkę 125—150, klinkiery czarne 350, klinkiery budowlane 175, sączki 1 i pół cala 70, 2 cale 100, 3 cale 180, 4 cale 280, 5 cali 475, 6 cali 650, 7 cali od 1500. Zapotrzebowanie małe wskutek zastoju budowlanego. Tendencja słaba, ceny jednak utrzymują się na niezmienionym poziomie.

Lublin, 17. 5. Cena cegły za 1000 sztuk według Biura Zrzeszenia Cegielni Lubelskich wynosi franco cegielnia 65—70 zł.

METALE I WYROBY METALOWE.

Katowice, 17. 5. Surówka odlewnicza Huty Pokoju, oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja: Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Al. Jerozolimska 11, cena za tonę 220 zł loco stacja wysyłająca.

Katowice, 17. 5. Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje za tonę franco huta. Żelazo sztabowe — cena zasadnicza zł 350, żelazo formowe (do włącznie N. P. 24) 350, żelazo formowe (NP 26 i ponad) 390, bednarka gorąco walcowana 422.50, żelazo uniwersalne 390, blacha gruba do (5 mm.) 525, drut walcówka (w jakości handlowej) 397.50, blachę do cynkowania dostarcza się w stanie żarzonym bez specjalnej dopłaty za żarzenie, przy innych natomiast zamówieniach na cienkie blachy żarzone dolicza się następujące dopłaty: przy 1 do poniżej 5 mm. 10.345 proc., 0.875 mm. — 5.36 proc., 0.75 mm. — 4.68 proc., 0.625 mm. — 4.04 proc., 0.562 mm. — 4.85 proc., — 0.50 mm. — 6.32 proc., 0.48 mm. — 1.88 proc. 0.375 mm. — 0.58 proc. Za blachy o grubościach niewymienionych w powyższem zestawieniu liczy się sąsiednią wyższą dopłatę. Cenę blach 2 razy dekapowanych (efektywne) za 1 t. grubość: 0.32 do poniżej 0.35 mm. — Ł 25.10, 0.35, do poniżej 0.37 mm. — Ł 23.10, 0.37, do poniżej 0.40 mm. — Ł 22.05, 0.40, do poniżej 0.43 mm. — Ł 22, 0.43 do poniżej 0.50 mm. — Ł 21.15, 0.50 do poniżej 0.55 mm. Ł 21.10, 0.55 do poniżej 0.62 mm. Ł 21.05, 0.62 do poniżej 0.75 mm. Ł 21, 0.75 do poniżej 0.87 mm. Ł 20.15, 0.87 do poniżej 1 mm. Ł 20.10, 1 do ponad 11 mm. Ł 20.05, za blachy okrągłe i półokrągłe dochodzi do powyższych cen nadpłata (Tiefstanzbleche) dolicza się 10 proc. Blachy 1 raz dekapowane kosztują o Ł 33 za tonę mniej, niż blachy 2 razy dekapowane. Do cen tych dla hurtowników dolicza się 2 proc.

DRZEWO.

Lwów, 17. 5. Notowania drzewa Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie, w obrocie krajowym loco wagon stacja załadowania w województwach Lwów, Tarnopol i Stanisławów z 26. ub. m.: Drzewo jodłowe i świerkowe w stanie okrągłym okoronowane, celulozowe do 10 cm. średnicy 27 zł., kopalniane od 10 cm. średnicy i wyżej — 1.50 m. długości i wyżej 25 zł., drzewo dłużycowe 14—20 cm. średnicy oraz 21—36 cm. śr. — 32 zł., kloce zdrowe tartaczne 4 m. dług., ponad 20 i wyżej cm. śr. —, średnica w czubie od 20—25 cm. — zł., od 26 cm. i wyżej 30 zł., te same wyłącznie świerkowe o 10 proc. drożej, drzewo jodłowe i świerkowe w stanie tartym i ciosanym: Deski i brusy jodłowe z pod piły 3—6 m. dług., 10 cm. i wyżej szerokości 26—33, 50—52 mm. grub. 81 zł., 20 mm. grub. 87 zł., 13 mm. grub. 96 zł., te same świerkowe, wymiary jak wyżej 96 zł., 103—110 zł., deski i brusy jodłowe i świerkowe budowlane, wymiary te same 52 mm. grub. 72 zł., 20 mm. grub. 74 zł., 13 mm. grub. 80 zł., deski i brusy stolarskie świerkowe lub czyste i półczyste jodłowe, wymiary jak wyżej, 52 mm. grub. 136, 20 mm. grub. 139, 13 mm. grub. 149, deski i brusy IV klasy świerkowe i jodłowe, wymiary te same — 60—62—66 zł., deski i brusy świerkowe, jodłowe od 1 m. wzwyż, ale poniżej 3 m. o pozostałych wymiarach jak poprzednio, są o 33 proc. tańsze; kantówki, rygle rznięte 3—6 m. dług., 8×8 i wyż. grube 85 zł., 6—3 m. dług., grubość ta sama — 90 zł., inne wymiary według umowy, łaty rznięte 3—6 m. dług., 13—20 mm. grub., 46—52 mm. szer — zł., 26—50 mm. 95 zł., 1—2½ m. grub., 13—40 mm. 48 zł., drzewo ciosane 6—9 m. dług., 16×18 grub. 45 zł., w grubościach wyższych 55 zł. Drzewo sosnowe w stanie okrągłym okoronowane: kopalniane 10 m. średn., 1.50 m. dług. i wyż. 26 zł., kloce zdrowe tartaczne, pochodzące z całych dłużyc —, w stanie tartym i ciosanym deski i brusy sosnowe budowlane 3—6 m. dług., 10 cm. i wyżej szer., 33—40—52 mm. grub. 80 zł., długość ta sama, a szerokość 16 cm. i wyżej szer. 33—40—52 mm., grub. 85 zł., deski i brusy sosnowe stolarskie nieobrzynane 125 zł., deski i brusy sosnowe od 1 m. wzwyż, ale poniżej 3 m., są o 40 proc. tańsze, kantówki i rygle rznięte 3—6 m. długości, 8×8 i wyżej grube — zł., 6—2 m. dług., grubość ta sama — zł., wymiary większe według umowy, drzewo ciosane 3—6 m. dług. w grubościach 16×18 — 45 zł., 16×18 zł. 62, nad 6—9 m. dług. w grubościach 18×21 — 75 zł., deski sosnowe heblowane na pióro i wpust 3—6 m. dług., 10—18 cm. szerokości — 105 zł. Na rynku drzewa tendencja słabsza, deski i brusy jodłowe staniały od 4—6 zł., pozostałe gatunki od 3—5 zł.

Lwów, 17. 5. Ciąg dalszy notowań Izby Przemysłowo-Handlowej: Drzewo dębowe kloce od 3 m. długości bez kory od 50 cm. średnicy I kl. 138 zł., — II kl. 68, — III kl. 46, od 40 cm. 115, — II kl. 63, — III kl. 42, — od 30 cm. I kl. 68, II kl. 40, materjał rznięty, boulsy w bloki ułożone I kl. 250 zł. — II kl. 195, — III kl. —, deski I i II kl. 145 zł., III kl. 105 zł., deski I i II kl. 125, — III kl. 95 zł., deski i brusy obrzynane, towar paryski od 1½ m. wzwyż I kl. 275 zł., — II kl. 240, deski i brusy obrzynane krajowe od 1 m. wzwyż I i II kl. 155 zł., — III kl. 110 zł., fryzy krótkie I kl. 255, — II kl. 200, — III kl. 122, fryzy długie I kl. 270, — II kl. 225, posadzka za 1 m. sześc. I kl. listewki do podług za 1 m. bież. 10—11 zł. Jesionowe kloce od 3 mtr. bez kory średn. od 50 cm. I kl. 140, — II kl. 100 zł., od 30 cm. I kl. 95 zł., — II kl. 65 zł., od 20 cm. I kl. 50 zł., boulsy w bloki ułożone I kl. 220, — II kl. 185, brusy nieobrzynane luźny towar I i II kl. 180 zł., deski nieobrzynane krótkie 165, deski i brusy obrzynane 130. Brzozowe kloce od 50 cm. średnicy I kl. 70 zł., bez kory od 30—39 cm. I kl. 50 zł., boulsy w bloki ułożone I kl. 130 zł., brusy nieobrzynane 100 zł., deski i brusy krótkie 80 zł. Jawor: kloce od 50 cm. średnicy 130, 40—49 cm. 130, 30—39 cm. 90 zł., 25—29 cm. 65. Bukowe kloce od 26 cm. 40 zł., materjały rznięte nieobrzynane 80 zł. Olchowe kloce od 22—20 cm. I kl. 60 zł., — II kl. 45, od 30 cm. w czubie i wyżej I kl. 85, — II kl. 55, materjał rznięty grub. 13 mm. 135 zł., 20 mm. grub. 125 zł., 26/105 mm. 115. Brzozowe kloce od 22—29 cm. 50 zł., od 30 cm. w odczubie i wyżej 70. Osikowe do 21 cm. w odczubie 45 zł., od 22—29 cm. — zł., od 30 cm. i wyżej 70 zł. Należność za przetarcie 1 m. sześc. drzewa miękkiego 9 zł., z pryzmowaniem o 35 proc. drożej, drzewa twardego 14.50 zł., z pryzmowaniem o 50 proc. drożej. Drzewo opałowe za 10.000 kg. twarde 220, osikowe 160 zł., miękkie sosnowe 240 zł., jodłowe i świerkowe 160. Ceny drzewa opałowego spadły o 20 zł. na 10.000 kg., przetarcie również staniało o 1 zł. na metrze sześc.

Wilno, 17. 5. Na rynku drzewa notowano za metr sześc. deski sosnowe czyste 115—120 zł., półczyste I gat. 85—90, — II gat. 60—65, łaty 110—115, kantówka do 20 cm. grubości 100—110, od 20 cm. grub. 115—120, bale 115—120, kloce 60—65. Deski stolarskie wszystkich grubości: dębowe 200—240, grabowe 300—350, jesionowe 200—240, klonowe 210—220, brzozowe 120—140, olszowe 110—120. — Sytuacja na rynku drzewa tartego z powodu braku ruchu budowlanego w ostatnim czasie pogorszyła się. Wobec braku zamówień tartaki wileńskie pracują tylko 3—4 dni w tygodniu.

ZŁOTY W DNIU 17 MAJA 1930 ROKU:

Gdańsk 57.61—57.78; złoty 57.63—57.78; **Berlin** przekaz na Warszawę, Poznań i Katowice 46.875—47.075; **Londyn** 43.35; **Nowy Jork** 11.23; **Wiedeń** 79.35½—79.63½; **Zurych** 57.85.

Przetargi • Submisje • Licytacje

OGŁOSZENIE PRZETARGU

Główna Komenda Policji Województwa Śląskiego w Katowicach ogłasza niniejszem przetarg na dostawę następujących przedmiotów i materjałów, względnie na wykonanie następujących prac:

1. uszycie około 900 garn. mundurów letnich (kurtki i spodnie) z tkaniny drelichowej;
2. uszycie około 600 szt. płaszczy sukiennych; ad 1—2 według numerów wielkości z materji dostarczonej przez Główną Komendę z dodaniem wszelkich dodatków przez dostawcę;
3. dostawa 2.250 czapek policjnych kompl.;
4. dostawa około 1.800 m. sukna granatowego na płaszcze;
5. dostawa około 5.400 m. sukna granatowego na mundury policyjne w 2 gatunkach — ad 4—5 według wzorów Głównej Komendy Policji;
6. dostawa 5 ubrań szoferskich skórzanych (kurtka i spodnie);
7. dostawa 600 torb policyjnych skórzanych;
8. dostawa 2 motocykli z przyczepką;
9. dostawa 25 rowerów z pompką, latarką i kompletem narzędzi;
10. dostawa 30 wojłachów (koców pod siodła);
11. dostawa 1 wozu taborowego (transportowego) z platformą
12. dostawa 3000 szt. żarówek;
13. dostawa inwentarza biurowego i koszarowego a to: 10 biurek, 10 stołów do pisania z nasadą, a 12 bez nasady, 34 szaf biurowych, 200 krzeseł biurowych, 10 foteli, 10 garniturów biurowych (stolik, kanapa i 3 fotele), 36 umywalek, 10 etażerek na akta, 22 wieszaków (stojących), 10 stolików pod maszyny do pisania, 45 zegarów ściennych, 25 lamp stołowych elektr., 10 luster, 45 koszy na papier, 50 szaf, 28 stołów koszarowych, 80 krzeseł zwykłych, 30 umywalek blaszanych;
14. dostawa 20 maszyn do pisania;
15. dostawa 150 pistoletów automatycznych;
16. dostawa 50 szabel długich dla przodowników;
17. dostawa 50 futerałów do pistoletów;
18. dostawa 40.000 szt. naboi do pistoletów, kal. 7,65;
19. dostawa 200 szt. kajdanek patentowych angielskich;
20. dostawa 100 par ładownic skórzanych.

Ilości powyższe mogą być odpowiednio zmniejszone, zależnie od żądanych i umówionych cen.

Oferty pisemne na poszczególne partje dostaw przesyłać należy w zalakowanych i zaadresowanych kopertach zaopatrzonych napisem „Oferta na dostawę (uszycie) . . . . dla Policji Województwa Śląskiego do L. dz. 5700/30. II" pod adresem: „Główna Komenda Policji Województwa Śląskiego w Katowicach" w terminach odnośnie do pozycyj 1, 2 i 3 niniejszego przetargu do 24 maja br. godz. 12-ej. Odnośnie do wszystkich innych pozycyj przetargu do 7-go czerwca rb. godz. 12-ej.

Do ofert dołączyć należy:

a) kwit Kasy Skarbowej na złożone na rzecz Głównej Komendy Policji Wojew. Śl. wadjum w wysokości 5% oferowanej sumy bądź w gotówce bądź w dopuszczonych przez Min. Skarbu papierach wartościowych;

b) ad poz. 1—2 próbki wszelkich dodatków;
ad poz. 3 — gotowy wzór czapki; ad poz. 6, 7, 9, 10, 14, 15, 16, 17 18, 19, 20 gotowy wzór oferowanego przedmiotu ad 8, 11, 13 dokładne opisy techniczne, rysunki wzgl. fotografje itp.

Publiczne komisyjne otwarcie ofert nastąpi bezpośrednio po upływie wyznaczonego terminu do ich przedłożenia, tj. dnia 24 maja i 7-go czerwca br. o godz. 12.15 w biurze Nr. 79 Głównej Komendy Policji Województwa Śląskiego w Katowicach, przy ul. Zielonej L. 28, gdzie też zasięgnąć można bliższych informacyj, co do szczegółowych warunków przetargu i dostaw, oraz otrzymać można próbki żądanego sukna (ad poz. 4 i 5).

Główna Komenda Policji Województwa Śląskiego zastrzega sobie prawo wolnego wyboru oferenta bez względu na różnicę oferowanej ceny, jak również prawo całkowitego lub częściowego unieważnienia przetargu bez podania powodów aż do chwili definitywnego zawarcia umowy.

Oferty nadesłane po wyznaczonym terminie, jak również nieodpowiadające powyższym wymogom nie będą rozpatrywane.

Katowice, dnia 5 maja 1930 r.

Główny Komendant: J. Żółtaszek, inspektor.

DOSTAWA MATERJAŁÓW DRZEWNYCH.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Katowicach ogłasza przetarg publiczny na dostawę:

a) 85 m. sześc. bali dębowych nieobrzynanych I kl.
b) 115 m. sześc. bali dębowych nieobrzynanych II kl.
c) 80 m. sześc. obrzynanych bali dębowych I kl.
d) 6 m. sześc. nieobrzynanych bali kubowych.

Oferty należy złożyć z cenami stałemi w złotych za 1 m. sześc. loco wagon stacja załadowania do dnia 28 maja 1930 r. godz. 12 w podwójnej zapieczętowanej i zalakowanej kopercie z napisem: „Oferta do przetargu na dostawę drzewa dębowego na dzień 28 maja 1930 r.:

„Otwarcie ofert nastąpi tego samego dnia o godz. 12 w pokoju 311 D. O. K. P.

Do oferty należy dołączyć pokwitowanie Kasy D. O. K. P. na wpłacone wadjum w wysokości 3 proc. wartości zaoferowanego materjału. Oferty bez wadjum rozpatrywane nie będą.

Warunki dostawy, zawierające bliższe szczegóły wydaje Wydział Zasobów D. O. K. P. w Katowicach (pokój 311) bezpośrednio lub pocztą za nadesłaniem opłaty pocztowej i 2 zł w znaczkach pocztowych za druki.

Śląski Urząd Wojewódzki ogłasza ofertowy pisemny

PRZETARG PUBLICZNY.

na wykonanie instalacji elektrycznej dla urządzenia sal chemicznych szkół techniczno-zawodowych w Katowicach z terminem wniesienia ofert do dnia 31 maja b. r. godz. 11-ta.

Bliższe szczegóły przetargu są podane w „Gazecie Urzędowej Województwa Śląskiego, na tablicy Wydziału Robót Publicznych oraz w Kierownictwie Budowy, ul. Krasińskiego.

Za Wojewodę:

Inż. **K. Zawodowski** m. p., Naczelnik Wydziału Robót Publiczn.

PRZETARG

na wykonanie ogrzewania centralnego ciepłowodnego, na i odwodnienia dla budowy domu biurowego w Katowicach dzieln. I. przy ul. Młyńskiej. Patrz skrzynka na przetargi w ratuszu przy ul. Pocztowej nr. 2.

Magistrat miasta Katowic.

PRZETARG.

na dostawę tarcicy dębowej i bukowej ogłoszono w „Monitorze Polskim“ Nr. 105 z dnia 7. 5. br. i w „Gazecie Polskiej“ Nr. 122 z 6. 5. br.

Termin składania ofert upływa w dniu 28 maja 1930 r. o godz. 12-ej.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państw.
Koleje Górnośląskie.

Komitet budowy kościoła garnizonowego rozpisuje

PRZETARG PUBLICZNY

na wykonanie robót budowlanych przy budowie kościoła garnizonowego w Katowicach. Warunki przetargu pobrać można w godzinach od 16 do 17 w kierownictwie budowy ulica Młyńska nr. 5. I. p. do dnia 26 maja br.

PRZETARG

na budowę mostu żelbetowego.

Państwowa Inspekcja Dróg Wodnych w Bydgoszczy (ul. Nad Portem 1) ogłasza przetarg na budowę mostu żelbetowego na kanale ulgowym w Józefinkach pod Nakłem na drodze Gorzeń—Józefinki—Nakło.

Oferty w zapieczętowanych kopertach z napisem „Przetarg na budowę mostu żelbetowego w Józefinkach“ wraz z kosztorysem należy składać w biurze tutejszego urzędu najpóźniej **do 27 maja br. godz. 12-ej**, w którym to terminie nastąpi otwarcie ofert w obecności ewentl. przybyłych oferentów.

Zestawienie materjałów oraz ślepe kosztorysy i szczegółowe warunki przetargu mogą być nabyte za zwrotem kosztów 3 zł, w pokoju nr. 3, gdzie również w godzinach urzędowych wyłożone są do wglądu odnośne rysunki.

Do oferty należy dołączyć pokwitowanie Kasy Skarbowej z uiszczonego wadjum w wysokości 3% oferowanej sumy kosztorysowej.

Wybór oferenta bez względu na wysokość oferowanej sumy kosztorysowej, lub też nieprzyjęcie żadnej oferty uzależnia się od decyzji Urzędu Wojewódzkiego — Dyrekcji Robót Publicznych w Poznaniu.

Bydgoszcz, 28 kwietnia 1930.

Państwowa Inspekcja Dróg Wodnych w Bydgoszczy.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

W dniu 25 czerwca 1930 roku o godzinie 11 odbędzie się w biurze Państwowej Inspekcji Budowlanej w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 21 przetarg na sprzedaż pałacu w Jastrzębiu, dawniej Żołędowo, pow. Bydgoszcz. Cena wywoławcza wynosi 15.000 złotych.

Szczegółowe warunki przetargu umieszczone są w Poznańskim „Dzienniku Wojewódzkim“ nr. 22 z dnia 17 maja 1930 roku. Dokładnych informacyj można zasięgnąć w Dyrekcji Robót Publicznych Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, pokój 1. 173, oraz w Państwowej Inspekcji Budowlanej w Bydgoszczy.

Poznań, dnia 13 maja 1930 r.

Urząd Wojewódzki, Dyrekcja Robót Publicznych.

Za Wojewodę:

B. Zakrzewski, p. o. Dyrektora Robót Publicznych.

PRZETARG PUBLICZNY

Rada Parafjalna w Solcu Kujawskim ogłasza przetarg publiczny na wykonanie prac ziemnych, murarskich i ciesielskich przy rozbudowie kościoła katolickiego w Solcu Kujawskim, pow. bydgoski.

Oferty należy złożyć w biurze niżej podpisanego Urzędu Parafjalnego do dnia 13 maja 1930 r. godz. 14,30 w zapieczętowanej kopercie z odnośnym napisem, przy użyciu podkładek submisyjnych, które wydaje się za opłatą 5 złotych.

Otwarcie ofert nastąpi o godzinie 15-tej.

Oddzielnie należy przedłożyć: 1. Wadjum w wysokości 5 proc. od sumy ofertowej lub w walorach uznanych wzgl. papierach wartościwych. 2. Deklarację, iż warunki ogólne i szczegółowe obowiązujące przy ubieganiu się o wykonanie budowli są oferentowi znane.

Oferty nieodpowiadające warunkom lub złożone po upływie powyżej oznaczonego terminu nie będą rozpatrzone.

Rada parafjalna zastrzega sobie prawo wolnego wyboru oferenta jako też dowolnego podziału robót między kilku oferentów, oraz unieważnienia przetargu bez podania powodów.

Wszelkich informacyj udziela się w biurze niżej podpisanego Urzędu.

Urząd Parafjalny Kościoła Katolickiego
w Solcu Kujawskim.

PRZETARG PUBLICZNY NA DOSTAWĘ MASZYNY PAROWEJ I KOTŁA.

Dyrekcja Dróg Wodnych w Krakowie ogłasza na dzień 28 maja 1930 r. o godzinie 11 w biurze Dyrekcji Dróg Wodnych w Krakowie, Rynek gł. L. 35, Krzysztofory III p., przetarg publiczny, ofertowy, pisemny na dostawę:

1) Maszyny parowej, compound, okrętowej, pochyłej ze skraplaczem powierzchniowym względnie natryskowym, dla statku rzecznego boczno-kołowego o mocy 120 J. K. M. przy 50 obrotach na minutę i ciśnieniu pary wlotowej 112 atmosfer wraz z akcesorjami,

2) Kotła okrętowego, płomienno-rurkowego z jedną płomienicą falistą, ze zwrotnym płomieniem na ciśnienie 12 atmosfer, o powierzchni ogrzewalnej kotła po stronie ogniowej 55 m. kwadr. z osprzętem i garniturem, oraz z przegrzewaczem o pow. 5—6 m. kwadr.

Miejsce dostawy kotła i maszyny parowej Warsztaty portowe w Nadbrzeżu.

Termin dostawy dla kotła 4—5 miesięcy, dla maszyny parowej 5—6 miesięcy od dnia podpisania umowy.

Oferta opiewać może na dostawę oddzielnie maszyny lub kotła, lub całego zespołu, jednakże z podaniem poszczególnych wag. netto.

Warunki ogólne:

I. Osoby i przedsiębiorstwa ubiegające się o tę dostawę mają wnieść oferty do Krakowskiej Dyrekcji Dróg Wodnych najpóźniej do godz. jedenastej dnia 28 maja br.

II. Oferty z oznaczeniem cyfrowem i słownem oferowanej ceny i opisem technicznym maszyny wzgl. kotła, lub całego zespołu należy składać w Dyrekcji w zapieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta na dostawę „maszyny", „kotła" lub całego zespołu, a w dniu rozprawy ofertowej na ręce Przewodniczącego Komisji Przetargowej przed otwarciem ofert.

Do oferty winno być dołączone wadjum w wysokości 5 proc. oferowanej kwoty.

Oferenci winni stwierdzić, że: a) warunki dostawy są im dokładnie znane, b) zaznajomili się z przepisami tymczasowemi o oddawaniu państwowych dostaw i robót w zakresie działania M. R. P., L. III—396-26 i zgadzają się, żeby ich odnośna oferta i stosunki prawne nią wywołane były normowane stosownie do postanowień tych przepisów.

Wadjum w razie przyjęcia oferty będzie zatrzymane na poczet kaucji, w razie zaś nieprzyjęcia zwrócone.

III. Dyrekcja pozostawia sobie prawo wyboru oferty, względnie podziału dostawy między oferentami.

IV. Bliższych informacyj udziela Oddział Regulacji rzek Dyrekcji codziennie prócz dni świątecznych od godziny 10 do 14, tamże jest do przejrzenia wzór umowy.

Tymcz. Wydział Powiatowy — Powiatowy Zarząd drogowy w Buczaczu ogłasza niniejszem

KONKURS.

na stanowisko technika drogowego.

Warunki:

1) Dowód obywatelstwa polskiego.
2) Nieprzekroczone 35 lat życia.
3) Dowód posiadania kwalifikacji ustalonych Rozporządzeniem Min. Rob. Publ. z dnia 12 lipca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64 poz. 579).
4) Zaświadczenie praktyki.
5) Świadectwo lekarskie, moralności i własnoręcznie napisane curriculum vitae.

Wynagrodzenie od XI. do IX. stopnia płacy z 15 proc. dodatkiem komunalnym, zależnie od kwalifikacji.

Posada zaraz do objęcia. Narazie prowizorycznie zaś po 1 roku nienagannej służby może nastąpić stabilizacja.

Termin wnoszenia podań do końca maja 1930 r.

Kierownik Pow. Zarządu Drog. (—) Inż. Przewirski.
Przewodniczący Tymcz. Wydz. Pow. Starosta (—) Płachta.

PRZETARG.

Urząd Wojewódzki Dyrekcja Robót Publicznych w Stanisławowie ogłasza publiczny przetarg ofertowy na wykonanie wraz z dostawą wszelkich materjałów czterech przęseł drewnianych kratowych systemu inż. Rechniewskiego o rozpiętości podporowej po 46.00 m. lub systemu inż. Grocha o rozpiętości podporowej po 46.20 m. każde przęsło dla mostu Nr. 1/1 na Dniestrze pod Żurawnem w km. 1-ym drogi byłej państwowej Żurawno-Knihinicze.

Termin wnoszenia ofert do **dnia 27 maja 1930 godz. 11-ta** przed południem. Wadjum ofertowe 4% oferowanej kwoty.

Plany, warunki budowy, wykazy materjałów i obowiązujące formularze ofert przeglądać można w Oddziale Drogowym Dyrekcji Robót Publicznych w Stanisławowie przy ul. Bilińskiego (Gmach Sądu Okręgowego III p.)

Dyrektor Robót Publicznych (—) Inż. Południewski.

KONKURS.

Niniejszem rozpisuję konkurs na 2 posady kontraktowych referentów pomiarowych w Urzędzie Wojewódzkim Dyrekcji Robót Publicznych w Stanisławowie, z poborami VII, względnie VI. stopnia służbowego urzędników państwowych.

Podania o nadanie powyższej posady, należycie udokumentowane (metryka urodzenia, dowód obywatelstwa polskiego, dowód uczynienia zadość obowiązkowi służby wojskowej, dyplom inżyniera mierniczego, dowód odbycia dłuższej praktyki mierniczej i dokładny życiorys) należy wnosić do dnia 15 czerwca 1930 r. do Wydziału Prezydjalnego Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie.

Kandydaci, pozostający obecnie w służbie państwowej winni podanie wnosić w przepisanej drodze służbowej.

Wojewoda w z.
(—) Koncowicz - Wicewojewoda.

PRZETARG NA ROZBIÓRKĘ KOLEJEK WĄSKOTOROWYCH.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Wilnie niniejszem ogłasza przetarg nieograniczony na dzień 26 maja 1930 r. na rozbiórkę kolejek wąskotorowych, a mianowicie: kolejka Woropajewo—Hruzdowo dł. około 20 klm., Skrzybowce — Wasiliszki długości około 20 kilometrów, stacja Michalin—Huta Michalin dług. około 2 klm., bocznicy do Tuchowicz dł. około 11 klm., do Zapola około 6 klm., Majdan Las dług. około 6 klm. i do tartaku Olszanko dług. około 7 klm. oraz tory stacyjne na stacji Krzywoszyn—tartak dług. około 1 klm. za wynagrodzeniem złomem żelaznym.

Oferty ze wskazaniem wynagrodzenia złomem w procentach od ogólnej wartości zebranych materjałów winne być złożone do godz. 12 m. 30 dnia 26 maja 1930 r. do specjalnej skrzynki w Prezydjum Dyrekcji (Wilno, ul. Słowackiego 2).

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Kasa Chorych w Wołkowysku ogłasza niniejszem przetarg publiczny na wykonanie robót instalacyjnych centralnego ogrzewania i kanalizacji w gmachu Kasy Chorych w Wołkowysku.

Oferty z dołączeniem wadjum w wysokości 5 proc. oferowanej sumy należy wnosić najpóźniej do 26 maja br. do godziny 12 w południe do Wydziału ogólnego Kasy Chorych w Białymstoku ul. Warszawska Nr. 1 w zapieczętowanych i zalakowanych kopertach, zaopatrzonych napisem:

„Oferta do przetargu na roboty instalacyjne centralnego ogrzewania i kanalizacji w gmachu Kasy Chorych w Wołkowysku".

Publiczne otwarcie ofert nastąpi w tym samym dniu o godzinie 13-ej. Kasa Chorych w Wołkowysku zastrzega sobie prawo wyboru oferenta.

Kosztorysy bez cen (ślepe) otrzymać można w Wydziale ogólnym Kasy Chorych w Białymstoku za opłatą 10 złotych.

Oferenci są związani swemi ofertami do dnia 20 czerwca 1930 r.

Komisarz Rządowy.

PRZETARG.

2 Okręgowe Szefostwo Budownictwa w Lublinie, ul. Szpitalna 12, ogłasza nieograniczony przetarg na remont główny budynków Szkoły Podchor. Rez. Ar. i budynków Nr. 1 i Nr. 2 w koszarach 27 p .a. p. we Włodzimierzu.

Termin składania ofert 27 maja 1930 r. godzina 11. Do oferty należy dołączyć kwit kasy skarbowej na złożone wadjum w wysokości 5% od oferowanej sumy.

Warunki budowy, kosztorysy i plany obejrzeć można w godzinach urzędowych w Szefostwie Budownictwa pokój Nr. 8. Ślepe kosztorysy i druki ofertowe są do nabycia w kancelarji Szefostwa za zwrotem kosztów.

Dowolny wybór oferenta i prawo przeprowadzenia dodatkowego ustnego przetargu zastrzega się.

Zast. Szefa Bud. O. K. II.
Inż. Gruca, kpt.

Mamy na sprzedaż

używane lecz odrestaurowane:

1 kocioł parowy kornwalijski jednopłomienicowy o pow. ogrz. 35 m^2 na 5½ atm. rob. ciśnienia;
1 kocioł jak wyżej o pow. ogrz. 13 m^2 na 6 atm.;
1 kocioł rurkowy 33 m^2 na 9½ atm.;
1 kocioł - basen do nafty lub ropy leżący ze starego kotła parowego o pojemności około 22000 litrów;
1 maszynę parową leżącą o sile około 50 KM., ze suwakiem tłoczkowym i z regulatorem osiowym;
1 maszynę parową o sile około 35 KM.;
2 maszyny parowe o sile po ok. 15—20 KM.;
1 maszynę parową o sile około 7 KM.;

Objekty znajdują się w dobrym stanie i są do obejrzenia w firmie 8867

H. CEGIELSKI, Sp. Akc.

w Poznaniu na Wildzie

przy ulicy Strumykowej 12-13.

Okazyjnie do sprzedania

Parowóz 60 HP.
na tor 600 mm. Orenstein i Koppel 1918 r., gotowy do ruchu, w bardzo dobrym stanie.

16 sztuk wagonów
towarowych 5-tonnowych „Brigadewagen" na tor 600 mm., prawie nowe.
8878

9 sztuk wagonów
towarowych 7 tonnowych „Dobberman" na tor 600 mm.

Biuro Techniczno-Handlowe,

Inżynier Feliks Perl

Warszawa, Wilcza 62. — Telefon Nr. 126-09

Warsztat tłoczniczy (dykierski) z kompletnem urządzeniem jest do sprzedania za gotówkę w Poznaniu wraz z lokalem. Zgłosz. do adm. „Rynku Met. Masz." pod nr. 8887.

Motor elektryczny

43 H. P., fabrykat „Siemens", prąd zmienny, 220 volt, 690 obrotów na minutę, używany w bardzo dobrym stanie do sprzedania 8881
Adres: **Koppel Cukierman, Tartak, Kraków,** ULICA MIODOWA 60.

Wyjątkowa okazja!

Lokomobila

stacjon. Wolfa, rok 1927, ostatni wyraz techniki, 30/37/45 HP. 12 atm., szybkobieżna, 2-cylindrowa z kondenzacją, 2 koła rozpędowe, oszczędna w paliwie, mało używana, jak nowa, na sprzedaż z pełną gwarancją za ⅔ ceny fabrycznej włącznie komina żelaznego i kanalizacji na korzystnych warunkach spłaty. Zgłosz. do admin. „Rynku Metal. i Masz." pod nr. 8851.

1 parowa maszyna

leżąca około 200 PS

1 kocioł do niej 12 atmosfer Steinmüllera,
2 retorty à 6 m długości, 2 m średnicy 14 mm blachy, prawie nieużywane,
2 retorty à 18 m długości, 2,20 m średnicy 14 mm blachy, prawie nieużywane,
1 parowa maszyna Comnick 45 HP prawie nieużywana,
3 prasy do dachówek glinianych — razem lub pojedyńczo okazyjnie do sprzedania.

Towarzystwo dla budowy maszyn Sp. z ogr. odp.
8875 **we Lwowie, ul. Janowska 134.**

1 lokomobila

LANZ, Mannheim, typ HLM3, z kondensacją, 12 atm., 42/58/65 KM, nr. 28987, z żelaznym kominem.

1 lokomobila

GARRET SMITH, 1896, nr. 6165, 8 atm., 28/35 KM
dogodnie do sprzedania. Na żądanie długoterminowe zapłaty.
Inż. Willi Kirchhoff, Bydgoszcz, Al. Mickiewicza 12. Tel. 227
8854

1 leżącą maszynę parową 7 K. M.
(Fabr. Brünn Königsfelder M. F.)
1 leżącą maszynę parową 25 K. M.
(Fabr. Erste Brünner M. F.)
1 leżącą maszynę parową 36 K. M.
(Fabr. Blansko M. F.)
1 hydrauliczną pompę prasową
do 300 atm. ciśnienie
4 pompy odśrodkowe
z 60 mm i 125 mm, połączenie rurowe
1 podgrzewacz wody zasilającej
dla 50 mm, połączenie rurowe

wszystko używane, lecz w dobrym stanie, oddamy korzystnie.

Karol Ochsner i Syn,
Fabryka metalowa, Bielsko (Śląsk) 8871

Elektromotory

na prąd stały 8 M. K. i 6 M. K., 1.100 obrotów oferuje okazyjnie **„Elektra"**, Toruń, Chełmińska 4. 8814

Parową babę do wbijania palów

żelazną rozgrodę
maszynę do miesz. betonu z windą do budow. i motorem
maszynę do ubijania płyt na posadzkę
2 młynki do mielenia farb

oddadzą po niskiej cenie na korzystnych warunkach

BRACIA SCHLIEPER
8879 **Tel. 306 Bydgoszcz Tel. 361**

„R. Met“.

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW.

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 150 zł, ½ str. 80 zł, ¼ str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III. str. 30% dopłaty. Artykuły opisowe z dopłatą 100 %. Klisze autotypje z wyraźnych fotografij dostarcza się po 14 groszy za cm^2. W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Do Niemiec oblicza się 1/1 str. 150,— Rm., ½ str. 80,— Rm., ¼ str. 45,— Rm., 1/8 str. 25,— Rm., 1/16 str. 15,— Rm. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Grodzki (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.